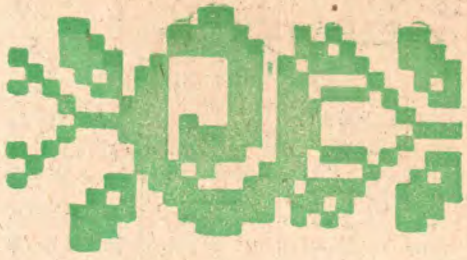
NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr.

Ніва

№ 11 (55) БЕЛАСТОК, 17 САКАВІКА 1957 г. ГОД II

МАКСІМ ТАНК

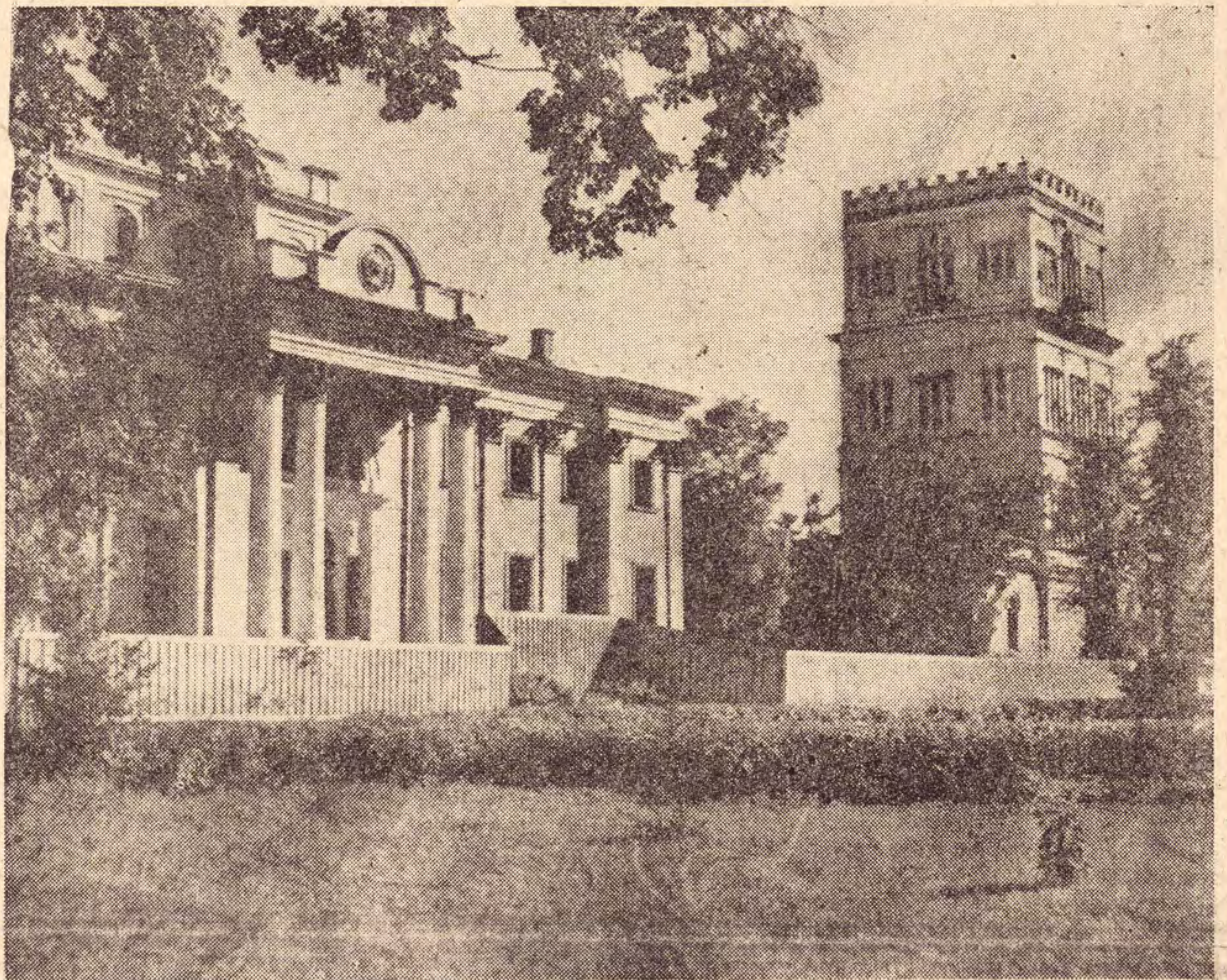
Я гэта люблю падарожжа,
З якім і раўняцца не можа
Вандроўка ў любыя Таўрыды —
У казачныя краявіды.

А гэта — вандроўка праз сёлы,
Праз край мой шырокі, вясёлы,
Бясконцыя нівы, дубровы —
У маю беларускую мову.

У родную мову, якая
Усімі вясёлкамі ззяе,
Смалістымі пахне лясамі,
Жывымі звініць галасамі.

О, колькі яшчэ не адкрыта
Адценняў у ёй і блакіту,
Патрэбных народу, паэтам
Каштоўнай руды, самацветаў!

Пазнай архітэктуру Беларусі

Дварэц у Гомелі. Выгляд са стараны цэнтральнай плошчы горада.

На маю думку

Ужо год, як існуе ў Польшчы Беларускае грамадска-культурнае таварыства. Мы — беларусы са зразумелай радасцю адзначаем гэты факт, бо як-жа інакш — гэта-ж нашая арганізацыя.

20 лютага г. г. адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума Галоўнага Праўлення БГ-КТ, на якім абмеркавана план дзейнасці Таварыства на 1957 год. У плане прадугледжана: арганізацыю новых гурткоў мастацкай самадзейнасці, забеспячэнне іх адпаведным інструктажам, народнымі ўборамі; разгарнуць шырокую дзейнасць па арганізацыі гурткоў Таварыства; арганізаваць два беларускія народныя універсітэты і г. д. Ясна, што гэта ўсё вельмі добрая і проста неабходная дзейнасць.

Задачай гэтага артыкула аднак не з'яўляецца, так сказаць, папулярызацыя гэтых планаў і намераў. У ім хачу звярнуць увагу беларускага актыву на зусім іншую справу.

Аднойчы, будучы ў камандзіроўцы, я чуў такую заўвагу селяніна: «прыязджаў тут адзін да нас з беларускага «камітэта», зрабіў агульны сход, гаварыў пра нейкага Францішка Скарыну і пра веліч беларускай нацыянальнай культуры. Не скажу, — гэта ўсё так. Але мы хочам, каб «камітэт» (Беларускае таварыства — С. Я.), якась дапамог нам, беларусам жыць... цяпер-жа такая цяжкая сітуацыя»... Зразумела, што мой субяседнік не сказаў усяго, што меў на думцы. Але ў яго словах, мне здаецца, заключаецца падставовая слушнасць і асноўны папрок у адрас Таварыства.

*

Беднаму гаспадару часта спатрэбіцца, напрыклад, 100 ці 200 злоты на ўладжанне той ці іншай справы, або на ажыццяўленне якой-небудзь задумы. Мне думаецца, што можна было-б арганізоўваць у вёсках Касы сялянскай самапомачы.

Як я сабе ўяўляю такую касу? Кожны гаспадар, які жадаў бы карыстаць з гэтае касы, уплачваў бы акрэсленыя складчыны выбранаму сярод сябе касіру. Такім касірам мог-бы быць нават і настаўнік. Для парадку, можна было-б выбраць праўленне Касы сялянскай самапомачы, якое ўласцівым чынам размяркоўвала б пазыкі патрабуючым гаспадарам. Можна-б было нават удакладніць пэўны працэнт пры звароце пазыкі.

Хто арганізаваў-бы такія касы? На маю думку, маглі-б і павінны арганізаваць іх гурткі таварыства.

Не з'яўляецца таямніцай той факт, што ў нас існуе беспрацоўе, што шмат людзей не мае працы і гэтым самым, пазбаўлена сродкаў да жыцця.

Не так даўно, на старонках «Нівы» апублікавана цыкл артыкулаў рэд. К. Балінскага пад агульным загалоўкам «Выкрываем мясцовыя рэзервы». Рэд. Балінскі канкрэтна паказваў на магчымасці выкарыстання мясцовай сыравіны, як: лаза, гліна, торф, выраб авечых скур, хатні выраб дываноў, ходнікаў, фіранак і інш. У такіх вырабах адчувае вялікую патрэбу не толькі горад але і вёска. У многіх выпадках гэту ініцыятыву пераймаюць розныя новаарганізаваныя кааператыўныя аб'еднанні.

А чаму-б Беларускаму грамадска - культурнаму таварыству не заініцыяваць гэтай вельмі карыснай і вельмі патрэбнай справы?! Ці не можна было-б прыступіць да арганізавання палявых цагельняў, чарапічных прадпрыемстваў, вырабу дываноў, ходнікаў ды-й наогул, — саматужнай прамысловасці. Варта было-б паспрабаваць дабіцца адмены пастановы Міністэрства лёгкай прамысловасці адносна арганізоўвання вясковых гарбарняў. У гэтым-ж напрамку ёсць вялікія вытворчыя мажлівасці.

Як ахвотна людзі прыступілі-б да гэтай справы — залежала-б ад гібкасці арганізацыйнай сістэмы і канкрэтнасці перспектыў. А што такая ахвота ёсць — няхай сведчаць шматлікія палявыя цагельні, кафлярні, сарганізаваныя сялянамі, якія пасля перайшлі пад уладанне розных аб'еднанняў Ваяводскага праўлення прамысловасці.

Формы вытворчасці могуць быць самыя рознастайныя — неабходна было-б толькі адпаведна забяспечыць збыт вырабаў. Людзі атрымалі-б працу і грошы — а Таварыства ўвайшло-б у сваю галоўную ролю (да якой зрэшты і паклікана); знайшло-б так патрэбную папулярнасць і дзейную ўсеагульную падтрымку сярод беларускага насельніцтва; мела-б вялікую магчымасць здабыцця ўласных сродкаў да яшчэ шырэйшага разгортвання далейшае дзейнасці; сталася-б сапраўдным арганізатарам беларускага насельніцтва ў барацьбе за дабрабыт.

Хіба не трэба тлумачыць, як шмат залежыць культурны ўзровень чалавека ад яго матэрыяльных умоў!

*

У гэтым артыкуле я закрануў толькі некаторыя, найболей істотныя, агульныя праблемы гаспадарча-культурнага ўздыму беларускага насельніцтва. У наступным артыкуле напішу аб іншых справах адносна будучай дзейнасці БГ-КТ.

Спадзяюся, што на гэтую тэму выкажуцца многія чытачы «Нівы», якіх абыходзяць справы жыцця беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы.

С. ЯНОВІЧ.

ШТОТЫ ЦЁВЫК БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Пасяджэнне Сейма ПНР у справе бюджэту і гаспадарчага плана на 1957 год

9 сакавіка г. г., адкрылася чацвёртае пасяджэнне Сейма ПНР, цяперашняй кадэнцыі. Пасяджэнне адбывалася пад старшынствам Маршала Выцэха. На пасяджэнне прыбылі члены Дзяржаўнай Рады і Урада з прэм'ер-міністрам Ю. Цыранкевічам.

На пасяджэнні абмяркоўваліся наступныя справы:

1. Праект ухвалы Сейма аб Народным гаспадарчым плане на 1957 год.

2. Першае чытанне праекта бюджэтнай пастановы на 1957 г.

У першым пункце парадку дня пасяджэння выступіў старшыня Камісіі планавання пры Радзе Міністраў, міністр — Стэфан Ендрыхоўскі. Міністр Ендрыхоўскі ад імя Урада рэферыраваў Сейму праект ухвалы аб Народным гаспадарчым плане.

Пасля перапынку, у другім пункце парадку дня выступіў міністр фінансаў — Тадэўш Дзітрых. Міністр Дзітрых ахарактарызаваў сучасную фінансавую сітуацыю ў краіне. Між іншым, міністр заявіў, што планаваны ў пяцігадовым плане ўздым жыццёвага ўзроўню на 30 працэнтаў, несумненна будзе перавыкананы, звязваючы факт, што толькі на працягу двух год дасягнем 2/3 гэтага ўздыму. Ёсць гэта сапраўды сказ, які на працягу 12 год не меў сабе роўнага.

У заключэнні пасяджэння Маршал Выцэх паведаміў Сейм аб злажаных паслами інтэрпеляцыях.

На здымку: старшыня Камісіі планавання, міністр Стэфан Ендрыхоўскі, рэферыруе праект ухвалы аб Народным гаспадарчым плане. *Фото — ЦАФ*

Кітайскі прырост

Нядаўна Кітайскі часопіс «Венвеінао» падаў да ведама, што прырост людзей у Кітаі зараз ёсць так хуткі, што калі ён утрымаецца ў далейшым, то на працягу 50 год грамадскасць гэтай вялікай дзяржавы складала-б лік 2 мільярды 619 мільёнаў людзей, — гэта больш-менш столькі, колькі зараз ёсць ва ўсім свеце.

Узнікае пытанне: чаму ў Кітаі такі вялікі прырост людзей?

Усім вядома, што кітайцы заўсёды мелі вельмі вялікую размнажальнасць. Аднак перад вызваленнем панавала тут таксама вельмі вялікая смяротнасць нованароджаных, якая дасягала неаднойчы да 66 прац.

На працягу апошніх 7 год наступіў вялікі ўздым жыццёвага ўзроўню і гігіены ў Кітаі. Таму смяротнасць дзяцей значна паменшылася.

Вось гэтым і тлумачыцца вялікі прырост людзей у Кітаі.

Апошнім часам гэтая справа была абмяркоўвана на пасяджэнні Кансультатыўнай рады.

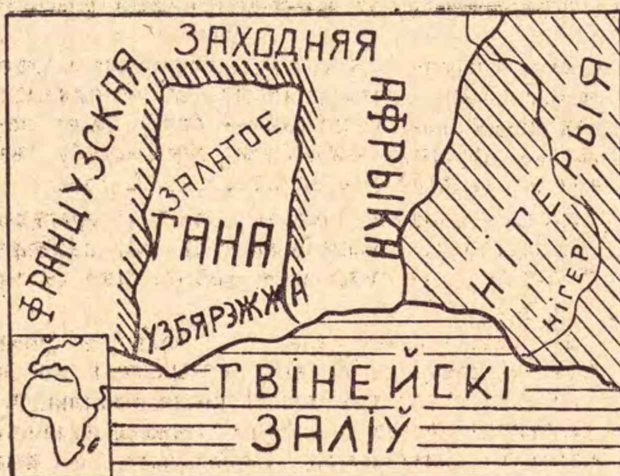
Міністр аховы здароўя пані Лі Тэ-цюам, на пасяджэнні Кітайскай народнай кансультатыўнай канферэнцыі падала да ведама, што, напрыклад, праведзена анкета сярод 690 працаўніц тэкстыльнай фабрыкі ў Шанхаі выказала, што 17 прац. сярод іх заходзіць у цяжарнасць 2 разы ў год, 53 прац. — раз у год, а 22 прац. — два разы ў тры гады.

У такіх умовах улады Кітая вымушаны весці шырокую прапаганду за кантроляй народжанняў, якую тут называюць «кантроляй планавага раджэння дзяцей».

Пры гэтым, асабліва падкрэсліваецца, што Кітай перадусім павінен нагнаць гаспадарчую адсталасць і, што празмерны прырост людзей затрымоўвае ўздым жыццёвага ўзроўню працоўных, а таксама адмоўна ўплывае на выхаванне дзяцей.

Справа ў тым, каб да праблемы прыросту людзей увесці нейкія планавыя прынцыпы, якія былі-б цесна звязаны з цэласцю планавай гаспадаркі.

Утварылася новая дзяржава

Напэўна многія з вас чулі пра такую краіну: Залатое Узбярэжжа. Гэтая назва зусім невыпадковая і зусім невыпадкова Вялікабрытанія так доўга старалася ўтрымаць гэтую афрыканскую краіну над Гвінейскім залівам у каланіяльнай залежнасці. Залатое Узбярэжжа — краіна капальняў золата, дыяментаў, мангану, плантацый какавы.

Але, як кажуць, усяму наступае канец — наступіў і канец каланіяльнаму панаванню Вялікабрытанскага імперыялізма.

Залатое Узбярэжжа ўжо не з'яўляецца англійскай каланіяй — утварылася нацыянальная дзяржава Гана. «Утварэнне дзяржавы Гана — піша польскі друк — гэта сведчанне перамогі перадавых сіл на афрыканскім кантыненце».

(ся)

Джуста кауза перманентэ

«Джуста кауза перманентэ» — гэтыя словы часцей за ўсё можна пачуць цяпер у Італіі.

У перакладзе гэтая фраза азначае пастаяннае захаванне «прынцыпу ўважлівай прычыны» пры скасаванні дагавору аб здачы зямлі ў арэнду, інакш кажучы, захаванне правіла, згодна з якім памешчык можа скасаваць дагавор аб арэндзе зямлі з арандатарам, палавіншчыкам, здольшчыкам ці калонам толькі пры наяўнасці ўважлівых прычын.

Цяпер у Італіі разгараецца жорсткая барацьба вакол гэтага правіла. Рэакцыя дабіваецца яго ліквідацыі; усе сялянства, рабочыя прагрэсіўныя партыі і арганізацыі змагаюцца за яго захаванне. Для таго, каб зразумець значэнне гэтай барацьбы, неабходна хоць каротка спыніцца на аграрнай праблеме ў Італіі.

Аграрная праблема з'яўляецца адной з самых вострых сацыяльна-эканамічных праблем Італіі.

У сучасны момант у Італіі налічваецца 2,5 мільёна сем'яў беззямельных сялян, якія жывуць батрацтвам, і 1.700 тысяч бедных сялян, якія маюць у сярэднім па 0,6 гектара кожны. Згодна з данымі міністэрства працы, батракі ў Поўночнай і Цэнтральнай Італіі заняты работай толькі адзін дзень з трох, а ў Поўднёвай Італіі — адзін з двух рабочых дзён. Няммогія сяляне, якія пакідаюць вёску, знаходзяць работу ў горадзе. Колькасць жа беспрацоўных у Італіі ўжо многа год складае 2 мільёны чалавек.

У той-жа час 40 тысячам буйных зямельных уласнікаў належыць больш 10 мільёнаў гектараў зямлі. У якасці ілюстрацыі аграрных адносін у краіне можна прывесці становішча ў двух поўднёвых правінцыях — Калабрыі і Луканіі. У Калабрыі звыш 300 тысяч сялян маюць у сярэднім па 0,15 гектара, а 1.100 буйных памешчыкаў валодаюць у сярэднім па 330 гектараў. Ёсць і такія буйныя латыфундысты, як барон Бароко, які валодае 22 тысячамі гектараў, і барон Берлінгерыэ, які мае 15 тысяч гектараў зямлі. У Калабрыі 141 тысяча ўчасткаў дробных землеўладальнікаў складае 24 тысячы гектараў, у той час, як тром буйнейшым памешчыкам належыць 24.800 гектараў зямлі.

З усёй вастрыней пытанне аб змяненні аграрных адносін было пастаўлена на парадак дня яшчэ ў перыяд вызваленчай барацьбы італьянскага народа ў гады другой сусветнай вайны. Прынцып характарна, што ўсе партыі, якія ўваходзілі тады ў Камітэт Нацыянальнага вызвалення, уключаючы і правую цяпер хрысціянска-дэмакратычную партыю, прызнавалі неабходнасць правядзення ў краіне аграрнай рэформы. Аднак верныя ім да канца сваім установкам у гэтых адносінах засталіся толькі камуністычная і сацыялістычная партыі.

Але сутыкнуўшыся з магутным рухам сялян, якія займалі явачным парадкам памешчыцкія землі, правячыя колы вымушаны былі прыняць пэўныя меры. Гэтыя меры знайшлі сваё выражэнне ў правах з 1950 года аграрнай рэформе.

Надзяленне сялян зямлёй праводзіцца шляхам выкупу ў памешчыкаў тых участкаў, якія яны згаджаюцца прадаць спецыяльнаму органу, назначанаму ўрадам для ажыццяўлення «рэформы». Выкупленая ў памешчыкаў зямля па цэнах, дыктуемых апошнімі, перапрадаецца затым сялянам на ўмовах, згодна з якімі поўным гаспадаром зямлі селянін можа стаць толькі праз 30 год.

Сукупнасць усіх гэтых умоў прывяла да таго, што на 30 чэрвеня 1956 года ў памешчыкаў было выкуплена усяго толькі 545,8 тысячы гектараў зямлі (замест 2 мільёнаў, як гэта было аб'яўлена ў 1948 годзе пры выпрацоўцы законапраекта аб гэтай рэформе). За выкупленую зямлю сяляне павінны ўпланіць больш 40 мільярдаў лір.

Камуністычная партыя Італіі патрабуе абмежавання зямельнай уласнасці 100, а ў асобных раёнах 50 гектарамі. Увядзенне абмежавання землеўладання вызваліла-б 4 мільёны гектараў памешчыцкай зямлі для надзялення ёю сялян.

У цяперашні час у італьянскім парламенце абмяркоўваецца ўнесены правячымі партыямі праект закона, сутнасць якога зводзіцца да адмовы ад «прынцыпу ўважлівай прычыны» пры скасаванні кантрактаў на арэнду зямлі.

Апраўдваючы сваю адмову ад «прынцыпу ўважлівай прычыны», прадстаўнікі правых партый даюць самыя розныя тлумачэнні сваёй пазіцыі. Так, адзін з лідэраў хрысціянскіх дэмакратаў і былы прэм'ер-міністр Шэльба заяўляе, што «прынцып уважлівай прычыны» «несумяшчальны з каталіцкім светапоглядам». Сакратар хрысціянска-дэмакратычнай партыі Фанфані, са свайго боку заявіў, што ліквідацыя гэтага прынцыпу «не супярэчыць ніводнаму з праграмных палажэнняў хрысціянскай дэмакратыі». Што датычыць лібералаў, манархістаў і прадстаўнікоў іншых правых арганізацый, а таксама латыфундыстаў, то яны адкрыта заяўляюць аб тым, што гаспадары зямлі, г. зн. латыфундысты, павінны мець права распараджацца сваёй маёмасцю так, як яны хочуць.

Л. Р.

Аб шанцах дактрыны Эйзенхауэра

У шматлікіх газетах і радыёперадачах паяўляецца многа артыкулаў аб шанцах дактрыны Эйзенхауэра.

Дактрына Эйзенхауэра — гэта новая палітыка ЗША на Блізкім Усходзе. З'явілася яна пасля няўдачы англа-французскай агрэсіі на Егіпет. У асноўным складаецца яна з двух частак — мілітарнай і эканамічнай.

У першай частцы гаворыцца аб правах прэзідэнта ЗША да выкарыстання амерыканскіх войскаў на Блізкім Усходзе, калі толькі па думцы прэзідэнта будзе гэта неабходнае. Афіцыяльна за такую неабходнасць імперыялісты прызнаюць выдуманую імі хлуслівую тэорыю аб так званай небяспецы камунізма, — а ў рэчаіснасці — лічаць на выкарыстанне амерыканскіх войскаў для прымушэння арабскіх дзяржаў падпарадкавацца іх палітыцы.

У другой частцы даецца прэзідэнту ЗША права на прызнанне тым дзяржавам, якія гэтага будуць патрабаваць і пойдуць па шляху амерыканскіх планаў на Блізкім Усходзе, пазыкі на так званае развіццё іх народнай гаспадаркі. Пазыка можа быць даволі вялікая (200 мільёнаў долараў).

Аб тым, што і мілітарная і эканамічная амерыканская дапамога вядзе тыя-ж краіны да гаспадарча-палітычнай залежнасці ад ЗША, не трэба хіба нікога пераконваць. Справа тут зусім зразумелая. ЗША, як мага хутчэй і ў больш замаскаванай каланізатарскай форме хоча заняць так званае парожняе месца на Блізкім Усходзе.

Што-ж іх туды так гоніць?

Справа ў тым, што мірная і антыкаланіяльная палітыка Савецкага Саюза становіцца там усё больш папулярнай. Гэтага, як вогнішча, і баяцца амерыканскія манапалісты. Думаюць, што як толькі стануць яны там цвёрдаю нагою, дык савецкім уплывам на Блізкім Усходзе будзе канец.

Але гэта не ўсё. Акрамя таго вядома, што на Блізкім Усходзе знаходзяцца вялікія паклады нафты. У адным толькі 1953 г. перавезена адтуль у Еўропу каля 60 мільёнаў тон нафты. Цераз Блізкі Усход праходзіць найбольш важны і рухлівы водны шлях — Суэцкі канал, па якім штогод перавозіцца дзесяткі мільярдаў тон розных тавараў. Аб значэнні Суэцкага канала і арабскай нафты найлепш сведчыць той факт, што вывядзенне ў выніку вайны ў Егіпце, са строю Суэцкага канала амаль-жа адначасова выклікала ў Еўропе гаспадарчы крызіс.

Дактрына, як закон — прынята. Але праводзіць такую палітыку ў практыцы — гэта цяпер не так лёгка.

Перашкодай тут з'яўляецца напружанае становішча паміж Ізраілам і Егіптам. Як вядома няглядзячы на тое, што кароль Саўдыйскай Арабіі Ібн Саўд адабрыў у Вашынгтоне дактрыну Эйзенхауэра, то пасля гэтага ў паведамленні аб пасяджэнні кіраўнікоў чатырох арабскіх дзяржаў у Каіры няма аб ёй ніякага ўспаміну. Відаць, арабскія дзяржавы вырашылі ў немалой ступені ўзалежніць адабрэнне дактрыны Эйзенхауэра ад таго, чым закончыцца справа вывядзення ізраільскіх войскаў з егіпецкай тэрыторыі.

Такім чынам, каб «дактрына» магла мець нейкія шанцы, ЗША павінны дабіцца вырашэння ізраільска - егіпецкага канфлікту па думцы і на карысць Егіпта. Але тут другая цяжкасць. ЗША не хочуць мець дрэнных адносін з Ізраілам, за плячыма якіх стаіць Англія. Таму вось калі Эйзенхауэр у сваёй прамове жадаў безумоўнага вывядзення ізраільскіх войскаў з тэрыторыі Егіпта, то ўжо па другі дзень прадстаўнік ЗША у ААН згадзіўся з тым, каб зона Газы была акупавана і адміністравана праз войскі ААН. Аб ненастойлівасці палітыкі ЗША на гэтаму пытанню сведчыць і той факт, што Эйзенхауэр замест цвёрдага патрабавання адносна Ізраіля, стараўся прасіць вядомых еўрапейскіх дзеячоў у ЗША дапамогі ў гэтай справе.

Канчаткова ізраільскія войскі выведзены з зоны Газы і заліву Акаба, але тэрыторыя гэтых зон застаецца пад вайсковай і адміністрацыйнай кантроляй войскаў ААН. Такое вырашэнне нельга лічыць ані сумленным ані канчатковым, дык і не задавальняе-ж яно і самога Егіпта. Не радуе арабскіх дзяржаў і самая дактрына Эйзенхауэра. Нядаўна прэзідэнт Насер у сваім адказе на пытанні карэспандэнтаў прыпамінаў, што савецкія прапановы адносна ўрэгулявання арабска-ізраільскага канфлікту, магчыма, больш адпаведныя для суверэнных арабскіх дзяржаў, чым дактрына Эйзенхауэра. Як відаць дактрына Эйзенхауэра не можа знайсці падтрымкі сярод дзяржаў, якія скінулі з сябе ярмо каланіялізма і хочуць весці самастойную палітыку. Гэта зразумела, але як будзе далей — пабачым.

М. Н.

БРЭСТ

Брэст з'ўляецца адным са старадаўніх гарадоў Беларусі. У яго багатае гістарычнае мінулае. Яшчэ ў канцы X стагоддзя на месцы цяперашняга горада былі пабудаваны земляныя і драўляныя ўмацаванні. Першае ўпамінанне аб Брэсце ў летапісе адносіцца да 1017 года.

Пасля працяглай барацьбы Брэст у XIV стагоддзі быў захоплен літоўскімі феадаламі, а ў 1569 годзе далучан да Рэчы Паспалітай.

З мэтай абароны заходніх граніц Расійскай дзяржавы Брэст у 30-х гадах XIX стагоддзя быў ператворан у адну з важнейшых крэпасцей Расіі на Захадзе.

Больш хуткі рост горада пачаўся пасля будаўніцтва чыгунак, якія злучылі яго з цэнтральнымі раёнамі Расіі і Украіны. Колькасць насельніцтва павялічылася ў 1910 годзе да 53,3 тысячы. Горад па колькасці насельніцтва выйшаў на чацвёртае месца ў Беларусі пасля Віцебска, Мінска і Гомеля. Аднак прамысловасць у Брэсце значнага развіцця не атрымала, ён меў пераважна гандлёвае і ваеннае значэнне.

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, Брэст адным з першых падвергся нападу гітлераўскіх акупантаў і быў вельмі разбуран. Абаронцы крэпасці, акружаныя з усіх бакоў ворагам, пазбаўленыя прадуктаў харчавання і вады, больш месяца змагаліся з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, праявіўшы выключную мужнасць і гераізм.

Пасля вызвалення Брэста Савецкай Арміяй горад быў хутка адноўлен. Былі адбудаваны і ўведзены ў строй многія прадпрыемствы, у тым ліку мясакамбінат, лікёра-гарэлачны і малочны заводы, швейная і трыкатажная фабрыкі, промкамбінат, харчкамбінат і г. д.

За гады пятай пяцігодкі прамысловасць Брэста павялічыла выпуск прадукцыі амаль у два разы.

У шостай пяцігодцы прадугледжаны яшчэ больш высокія тэмпы развіцця прамысловасці горада.

Знаходзячыся на важным шляху, які звязвае БССР з Польскай Народнай Рэспублікай і многімі іншымі дзяржавамі Еўропы, будучы буйным чыгуначным вузлом і рачным портам, Брэст адыгрывае вялікую ролю ў знешнегандлёвых сувязях СССР. Недарма кажуць, што Брэст — Вароты Савецкага Саюза на захадзе. Гэта накладвае свой адбітак на гаспадарку горада. Тут ёсць буйныя прадпрыемствы па рамонту рухомага саставу, паравознае дэпо. Значная частка насельніцтва Брэста занята на чыгуначным і водным транспарце і на прадпрыемствах, якія іх абслугоўваюць.

Брэст — канцавы пункт Дняпроўска - Бугскага воднага шляху, па якім перапраўляецца вялікая колькасць розных народна - гаспадарчых грузаў. Ён ператварыўся ў буйны механізаваны рачны порт рэспублікі, у перавалачную базу з чыгункі на рачныя судны і наадварот.

Пасля рэканструкцыі рэчышча Заходняга Буга Польскай Народнай Рэспублікай і з будаўніцтвам на ўчастку ад Брэста да Модліна водападёмных плацін са шлюзамі будзе створан скразны водны шлях, які звяжа Чорнае мора праз Днепр, Прыпяць, Дняпроўска - Бугскі канал, Мухавец, Заходні Буг і Віслу з Балтыйскім морам. Брэст ператворыцца ў порт двух мораў.

Разам з развіццём прамысловасці, расце насельніцтва, хутка мяняецца аблічча горада. Цяпер Брэст па колькасці насельніцтва, займае сёмае месца сярод гарадоў Беларусі. Тут пабудаваны шматпавярховыя жылыя дамы, новыя школы, магазіны, дзіцячыя сады. У розных канцах горада высока ў неба ўзняліся стрэлы вежавых кранаў. Побач з прамысловымі прадпрыемствамі будуюцца ўнівермаг, гасцініца, рэстаран, кінотэатр, камбінат бытавога абслугоўвання, дзесяткі жылых дамоў.

Вялікае значэнне горада як культурнага цэнтра вобласці. За пасляваенны перыяд у ім створаны педагагічны інстытут, чыгуначны тэхнікум, фельчарска - акушэрская і музычная школы, многа агульнаадукацыйных школ.

Поспехам карыстаюцца спектаклі брэсцкага драматычнага тэатра імя Ленінскага камсамола Беларусі. Многа цікавага можна даведацца аб гісторыі, прыродзе і гаспадарцы вобласці ў краязнаўчым музеі. Горад мае шырокую сетку клубаў, кінотэатраў, бібліятэк. Да паслуг моладзі ёсць стадыёны, Дом фізкультуры з вялікімі спартыўнымі заламі і 100-метровай бегавой дарожкай.

Брэст — прыгожы горад. Цэнтральная частка яго мае прамавугольную планіроўку з невялікімі кварталамі, забудаванымі ў асноўным двух - трохпавярховымі дамамі. Багаты ён і зялёнымі насаджэннямі. Шырокія вуліцы абсаджаны ліпамі, таполямі, каштанамі, утвараюць нібы бульвары, цяністыя паркі. Пасярод вуліц імя Міцкевіча і Гогаля праходзяць шырокія бульварна-паркавыя палосы з векавых ліп, каштанаў, клёнаў, белых акацый. Прыгожая цэнтральная магістраль Брэста — вуліца імя Леніна. Па генеральнаму плану рэканструкцыі і развіцця Брэста на тэрыторыі паміж крэпасцю і горадам, праектуецца стварыць новы парк.

На вуліцах Брэста расце нямала дрэў шаўкоўніцы. Сцены многіх дамоў зялёным дываном пакрываюць плюшч, дзікі вінаград. А ў садах аматараў - садаводаў расце і культурны вінаград, пасаджаны абрыкосавыя дрэвы. У горадзе расце і пладаносіць грэцкі арэх. Пасадкі грэцкага арэха на вуліцы Карла Маркса ва ўзросце 15 — 20 год дасягаюць 10 метраў вышыні.

Ф. МАРЦЫНКЕВІЧ

Новы жылы дом для рабочых папяровага камбіната ў горадзе Добрушы.

Для перавозкі ўдзельнікаў Сусветнага фестывалю

Праз Брэст у Маскву для ўдзелу ў VI Сусветным фестывалі моладзі і студэнтаў паедуць палякі, немцы, бельгійцы, галандцы і прадстаўнікі раду іншых краін. Ужо цяпер чыгуначнікі Беларускай магістралі разгарнулі дзейную падрыхтоўку да сустрэчы гасцей.

Для перавозкі ўдзельнікаў Сусветнага фестывалю на Беларускай чыгунцы намечана сфарміраваць 11 спецыяльных паяздоў, якія будуць курсіраваць па маршруту Брэст — Масква. Саставы будуць фарміравацца з суцэльнаметалічных вагонаў новай канструкцыі. Большая частка неабходных вагонаў паступіла ўжо на чыгунку з Калінінскага вагонабудаўнічага завода. У бліжэйшы час чакаецца прыбыццё апошняй партыі вагонаў.

Да абслугоўвання фестывальных паяздоў падабраны спецыяльныя брыгады праваднікоў. Больш 200 праваднікоў займаюцца цяпер вывучэннем замежных моў.

У Брэсце, дзе ўдзельнікі фестывалю будуць перасаджвацца ў чыгуначныя вагоны Савецкага Саюза, пачата будаўніцтва падземных пераходаў паміж пуцямі, падрыхтоўваюцца вакзальныя памяшканні.

У перакладзе на рускую мову

У планах маскоўскіх выдавецтваў значнае месца займае выпуск кніг беларускіх пісьменнікаў у перакладзе на рускую мову.

У мінулым годзе ў выдавецтве «Савецкі пісьменнік» выйшла трылогія Я. Коласа «На ростанях». Гэта першае поўнае выданне трылогіі на рускай мове.

У малой серыі «Бібліятэкі паэта» выдадзены вершы Я. Купалы. У гэтым-жа выдавецтве выйшлі кнігі: «На Быстранцы» Я. Брыля, «Роднае слова» К. Кірэенкі, «Апавяданні» І. Грамовіча, «Запрашэнне на возера Нарач» М. Лужаніна, «Байкі» Ул. Корбана і інш. Другі раз 150-тысячным тыражом перавыдадзены раман П. Пестрака «Сустрэнемся на барыкадах».

У планах на гэты год прадугледжана выданне паэтычных твораў А. Куляшова, П. Прыходзькі, К. Буйла і іншых пісьменнікаў. Сярод кніг прозы — творы І. Мележа, М. Лупсякова, М. Ракітнага.

Буйныя мастацкія творы беларускіх аўтараў будуць друкаваць перыядычныя выданні. У прыватнасці, часопіс «Дружба народаў» пазнаёміць сваіх чытачоў з раманам П. Броўкі «Калі зліваюцца рэкі» у перакладзе Н. Грыбачова.

Суд у БССР

Былы дырэктар раённай нарыхтоўчай канторы Расонскага райспажыўсаюза О. Альшанікава разам са старшым бухгалтарам канторы Ф. Лабасавым, касірам-статыстыкам Е. Курэц, галоўным бухгалтарам райспажыўсаюза А. Ярмола сістэматычна займаліся крадзяжом дзяржаўных сродкаў. Пасля таго, як Альшанікава звольнілася з работы, новы дырэктар раённай нарыхтоўчай канторы М. Пэк таксама ўвайшоў у гэтую злачынную групу.

Пад выглядам атрымання прагрэсіўна-прэміяльных даплат нібыта за выкананне і перавыкананне планаў па нарыхтоўках і закупках сельгаспрадуктаў і сыравіны, хоць у сапраўднасці план сістэматычна не выконваўся, раскрадальнікі за два гады прысвоілі 150 тысяч рублёў дзяржаўных сродкаў.

Рэвізор Віцебскага аблспажыўсаюза П. Спірыдонаў, пасланы ў свой час для праверкі фінансава - гаспадарчай дзейнасці Расонскай раённай нарыхтоўчай канторы, неахайна аднёсся да правядзення рэвізіі, не ўскрыў усіх гэтых крадзяжоў.

Выязная сесія судовай калегіі на крымінальных справах Віцебскага абласнога суда за сістэматычнае незаконнае прысваенне дзяржаўных сродкаў прыгаварыла Альшанікаву, Лабасава і Курэц да дзесяці год пазбаўлення свабоды кожнага. На розныя тэрміны асуджаны Пэк і Ярмола. Рэвізору Віцебскага аблспажыўсаюза Спірыдонаву вынесена грамадскае ганьбаванне. Вярхоўны суд БССР прыгавор абласнога суда пакінуў у сіле.

Даведнік пра Мінск

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшаў ілюстраваны даведнік «Мінск». Кніга прызначана для падарожнікаў і экскурсантаў, які наведваюць нашу рэспубліку. Яна будзе карыснай для кожнага, хто захоча азнаёміцца з гісторыяй і сучасным жыццём Мінска, з яго фабрыкамі і заводамі, гістарычнымі мясцінамі, адміністрацыйнымі, навуковымі і культурна-асветнымі ўстановамі.

У кнізе прыводзяцца цікавыя звесткі пра навучальныя ўстановы сталіцы, расказваецца аб рэвалюцыйнай дзейнасці ў Мінску М. Ф. Фрунзе і А. Ф. Мяснікова, аб наведванні нашай сталіцы М. І. Калініным, К. Е. Варашылавым, А. М. Горкім, В. В. Маякоўскім.

Скарбы зямлі

Чым-жа багата зямля беларуская, які скарб захоўвае яна ў сабе?

— Асабліва велізарныя ў нас запасы стужачных марэнных і азёрных глін, розных пяскоў, — расказвае тав. Аўксенцьеў, дырэктар інстытута геалагічных навук АН БССР. — Ад Оршы і да Асвейскага возера паласой залягаюць даламіты і даламітазаваныя вапнякі, а ў далінах рэк: Сож, Беседзь, Дняпро, Нёман — мергель, крэйда. На гэтай базе ў рэспубліцы шырока развілася прамысловасць будаўнічых матэрыялаў. Шматлікія цагельныя, чарапічныя, кафельныя, вапнавыя і буйныя цэментавыя заводы — Крычаўскі і Ваўкавыскі — працуюць на мясцовай сыравіне і забяспечваюць патрэбы прамысловага і жыллёвага будаўніцтва.

Далёка за межамі рэспублікі вядомы вырабы шклозаводаў «Нёман» Барысаўскага, Гомельскага. Сыравіну для іх выпуску — выдатныя шкляныя пяскі і іншыя мінералы — таксама дае наша зямля. На базе запасаў тугаплаўкіх глін у Рэчыцы пабудаван завод каналізацыйных труб.

Ёсць у рэспубліцы месцанараджэнні крэмню, кааліну, охры, гранітаў, бурага жалезняку.

За пасляваенны час адкрыта многа новых месцанараджэнняў каменных солей, запасы якіх на поўднёвым усходзе рэспублікі неабмежаваныя. У хуткім часе яны з'явяцца каштоўнай сыравінай для хімічнай прамысловасці. Каменныя солі можна выкарыстоўваць і для харчовых мэт. Выдатнай мінеральнай сыравінай для вырабу ўгнаенняў з'ўляюцца чырвоныя калійныя солі. Патрэбу ў такіх угнаеннях мае не толькі Беларусь, але і іншыя рэспублікі. Беларускія геолагі ўпэўнены, што ў хуткім часе яны змогуць рапартаваць аб тым, што на тэрыторыі рэспублікі адкрыты месцанараджэнні іншых відаў каштоўных выкапняў.

Але савецкія вучоныя шукаюць не толькі сыравіны для прамысловасці. Не менш цікавяць іх знаходкі, якія спрыяюць ахове здароўя чалавека, падоўжанню яго жыцця. «Мінская мінеральная» — з такой назвай паявілася нядаўна лячэбная вада тыпу «Есентукі № 4» у магазінах рэспублікі. Свая мясцовая. Раней такую ваду прыходзілася завозіць за сотні кіламетраў.

Вучоныя мяркуюць знайсці мінералізаваныя воды ў раёне возера Нарач. Сёлета Заходняе геалагічнае ўпраўленне Міністэрства геалогіі і аховы нетраў СССР пачне тут бурэнне шчылін.

Многа цікавых мерапрыемстваў намеціў інстытут геалагічных навук на бліжэйшы час. Вялікая даследчая работа будзе праведзена па выяўленню глыбінных структур, даследванню горных парод, адкрыццю новых баз сыравіны для развіцця мясцовай прамысловасці. К канцу гэтага года інстытут сумесна з Заходнім геалагічным упраўленнем створыць карты прагнозаў па важнейшых відах мінеральнай сыравіны — пяску, гліне, карбанатных пародах, неабходных для вырабу вяжучых матэрыялаў і вапнавання кіслых глеб.

Інстытут мяркуе прыняць удзел у правядзенні Міжнароднага геафізічнага года, які пачнецца з 15 ліпеня. Для гэтай мэты набыта ўжо частка апаратуры.

Шырокую сувязь наладзілі геолагі з рознымі краінамі свету па абмену метэарытамі. З Індыі і Амерыкі ўжо атрыманы першыя пасылкі. А туды будуць накіраваны ўзоры рэдкага экземпляра жалезнага метэарыту, знойдзенага ў былым Грэскім раёне. Такі абмен дасць магчымасць стварыць багатую калекцыю метэарытаў свету.

Мільярдамі тон вылічваюцца ў Беларусі запасы торфу, які размешчан буйнымі масівамі. Разведана ўжо каля 6 тысяч тарфянікаў з плошчай прамысловых залежаў амаль у паўтара мільёна гектараў. Па плошчах месцанараджэнняў і запасах торфу Беларусь займае трэцяе месца ў Саюзе.

Торф — важнейшы від паліўных рэсурсаў рэспублікі, сыравіна для хімічнай прамысловасці, каштоўнае ўгнаенне.

Многа цікавых праблем вырашыў інстытут торфу Акадэміі навук БССР. Яго калектыў распрацоўвае метады здабычы з торфу смалы, коксу, гаручага газу. У рэспубліцы намечана пабудаваць завод, які будзе выпрацоўваць з торфу воск.

Разведка нетраў працягваецца.

С. С.

Не толькі беларуская мова

Зімовы, кароткі дзень набліжаўся к канцу. У маленькім пакойчыку, дзе памяшчаецца Праўленне Бельскага аддзела БГ-КТ станавілася штораз цямней. Міма позняй пары, у памяшканні праўлення, зрэшты, як амаль штодзённа, разліваліся задушэўныя, меладычныя гукі баяна.

Гэта сакратар праўлення аддзела — Васіль Кардзюкевіч так штодзённа рэпетыруе. Ён вялікі мастак у ігры на баяне.

Калі зайграе, — кажуць аб ім, — дык нешта чалавека за сэрца сціскае, слёзы неяк самі цiснуцца да вачэй, а ў душы паўстае нейкі, вялікі, невядомы ўздым. Хацелася-б тады поўсвета ахапіць рукамі і прытуліць да грудзей.

Ох і ўмее ён расхвальваць сваім чароўным баянам чалавека.

Вось таму зусім зразумела, што Васіль Кардзюкевіч з'яўляецца апорай і надзеяй беларускага мастацкага калектыву, які зараз арганізуецца пры Праўленні Бельскага аддзела

Пакуль што, чароўнага баяніста маюць магчымасць паслухаць толькі працаўнікі Павятовага Камітэта партыі ў Бельску, дзе памяшчаецца праўленне аддзела, аднак у бліжэйшай будучыні з такой самай цікавасцю будуць слухаць яго, а таксама выступленняў Беларускага мастацкага калектыву, жыхары Бельска і аколіц.

Вось раздаліся апошнія сумныя акорды і Васіль Кардзюкевіч далікатна, з нейкай любоўю адставіў баян на бок. Ён устаў, запаліў святло і пачаў парадкаваць паперы на сваім стале — Позняя пара — падумаў — мабыць сёння ўжо ніхто не прыдзе. Тады час збірацца дахаты. Заўтра трэба паехаць у камандзіроўку — раздумваў далей Кардзюкевіч, пагутарыць з сялянамі, расказаць аб БГ-КТ, яшчэ-ж не ўсе аб гэтым ведаюць.

Нехта пастукаў у дзверы.

— Калі ласка, заходзьце — адказаў Кардзюкевіч.

У пакой няўпэўнена ўвайшоў малады хлапец.

— Сёння прачытаў аб'яву што тут прымаюць да мастацкага калектыву, ну вось і пастанавіў запісацца. Прымеце мяне? — запытаў хлапец нясмела.

— Ну што-ж сядайце, пагутарым — адказаў Кардзюкевіч.

Аказалася, што гэта вучань Беларускага педагагічнага ліцэя ў Бельску — Іван Крупа.

— Ну, а як-жа вы пагодзіце навуку з рэпетыцыямі, якія з'яўляюцца неабходнымі ў працы мастацкага калектыву — спытаў Кардзюкевіч. Ці гэта не перашкодзіць вам у навуцы?

— Я ўжо аб гэтым думаў адказаў Крупа. Я ведаю, што вучыцца і адначасова працаваць у мастацкім калектыве будзе нялёгка. Аднак на маю думку, мне як будучаму беларускаму настаўніку, трэба неабходна як найбольш пазнаёміцца з працай гуртка мастацкай самадзейнасці. Мне здаецца, што абавязкам беларускага настаўніка ёсць не толькі навучаць дзяцей беларускай мовы, але таксама быць грамадскім дзеячам у сваім асяроддзі, развіваць сваю прыгожую нацыянальную культуру, разбудзіць цікавасць беларускай моладзі да яе.

Праца ў беларускім мастацкім калектыве, думаю павінна мне даць падрыхтоўку вось да гэтай дзейнасці.

— Ну што-ж, вы разважаеце вельмі добра, адказаў Кардзюкевіч Тады запішам вас у наш мастацкі калектыў. Заўтра ў 17.00 гадзін прыходзьце на рэпетыцыю.

Якую-ж вялікую дзейнасць мы змаглі-б разгарнуць сярод беларускага насельніцтва, калі-б усе беларускія настаўнікі вось так падыходзілі да справы як гэты малады хлапец — будучы настаўнік — раздумваў Кардзюкевіч Трэба яшчэ нямала папрацаваць і сярод настаўнікаў, каб разбудзіць іх да грамадскай дзейнасці ў сваім асяроддзі Трэба паставіць гэтую праблему на наступным пасяджэнні Праўлення аддзела — пастанавіў ён. Трэба працаваць, а рэзультаты напэўна будуць. (вб)

Гарадоцкія жанчыны

— Гэта было тры гады таму назад — прыпамінае Ніна Мушынская. Трэба было якраз рыхтавацца да ўрачыстасці свята жанчын. У мяне нарадзілася думка: «а мо' так стварыць нам свой невялічкі жаночы хор і выступіць з праграмай на дзень 8 сакавіка?».

Аднойчы сказала я сваім сяброўкам аб гэтым. Усе яны падтрымалі маю думку. Пачалі мы прыпамінаць свае родныя песні, пачалі спяваць. Знайшоўся і музыкант — Мікола Праскуракоў. Праўда ён толькі на гітары йграў, але нам і гэта было добра. Усе старанна падрыхтоўваліся да канцэрта.

Мужыкі сталі мармытаць на сваіх жонак — ім не падабалася, што жанчыны хадзілі ў клуб. Але Зося Майсак, Вера Кардаш, Вольга Мядзведзь, Надзя Парэмбская, Саша Яроцкая і іншыя не звярталі ўвагі на гэта. Зараз і дзяўчаты з'явіліся: Ліля Жукоўская, Рая Лебядзінская, Ніна Яроцкая і другія сістэматычна прыходзілі на рэпетыцыі. І вось, жыхароў Гарадка спаткала нечаканасць. Выступіў наш хор. Тады ўсе пачулі, што могуць жанчыны. А жанчыны з усяго сэрца спявалі беларускія народныя песні: «А ў полі вярба», «Замуж пайсці трэба знаць», «Чаму рэчка мутнай стала». І не толькі беларускія, спявалі таксама і польскія і рускія песні.

Нашае выступленне спадабалася ўсім. Мы таксама былі бязмежна рады, што гэтак усё ўдалося. Вось такі быў пачатак нашага хору.

Пастанавілі мы далей працаваць, дабіцца шырэйшага развіцця калектыву. Звярнуліся да ўлад. Павятовы аддзел ЗСХ-а згадзіўся даць нам уборы, але пры ўмове, што выступім падчас агляду калектываў у Беластоку. Жанчыны згадзіліся.

Некаторыя нават смяяліся, што старыя бабы ашалелі, але ніхто з нас не звяртаў на гэта ўвагі. Хай сабе смяюцца, смех смехам, а мы будзем спяваць. Нарэшце выступілі ў Беластоку. Выступленне ўсім спадабалася. Камісія прызнала першае месца. Нас папрасілі ў радыё і адтуль паплыла наша беларуская песня ў свет.

А потым наступілі для нас, дні радасці і шчасця. Калектыў атрымаў дзесяткі запрашэнняў, каб прыязджаць з канцэртам — сталі мы ездзіць.

Пяць разоў выступалі ў Варшаве — расказвае далей Мушынская. Былі нават на агульнапольскіх дажынках у Любліне. Сёння маем ужо 219 канцэртаў за сабой, з таго 200 па-за нашым родным Гарадком.

— Колькі членаў налічвае ваш хор?

— Цяпер, наш хор налічвае дваццаць жанчын. Нарэшце, дзякуючы таварыству, маем беларускія, народныя ўборы, маем акардэон, на якім мой сын іграе і памагае нам вывучаць песні, апрача таго маем шмат добрай волі і ахвоты, а пры тым і шмат цяжкасцей.

Усе да мяне звяртаюцца з прэтэнзіяй, чаму балету не арганізуем. Усе кажуць, што мы задаволіліся сваёй невялікай групай і з гэтым нам добра. Мы ахвотна хацелі-б яшчэ што стварыць, яшчэ лепш развіць наш калектыў, але хто гэтым займецца Дзе ён, дзе яго ўзяць таго чалавека, які-б умела пакіраваў калектывам. Усё-такі, не перастаем працаваць. Стараемся і будзем старацца, дабіцца яшчэ лепшых вынікаў, — кончыць размову Мушынская.

К. Б.

Пякучая справа

Вясною 1956 г. Прадпрыемства сухой дэстыляцыі дрэва ў Гайнаўцы, заявіла аб праекце забудавання некалькі гектаровай плошчы жыллёвымі дамамі для сваіх працаўнікоў, назначаючы па 600 квадратных метраў на адну парцэлу і аддаючы яе на правах «вечыстай» арэнды.

Аднака-ж гэтыя цэнныя намеры дагэтуль не здзяйсняюцца Што перашкодзіла? Фонд патрэбны на будаўніцтва ёсць. Ужо ў 1956 г. адпаведныя улады прыступілі да апрацоўкі праекта пабудовы. Аднак Павятовая камісія па зямельных справах невядома чаму адлучыла ад прызначанай на забудову плошчы 1,5 гектара і быццам на падставе земляробчай рэформы прызначыла гэтыя палеткі на ўласнасць для шасці працаўнікоў ПОМ-а па 2.500 квадратных метраў кожнаму.

Гэткая пастанова з'яўляецца пастановай несправядлівай і нарушае абавязваючае законадаўства. Вось, ствараючы гэткія, проста скажам, прывілеі для некаторых пакумоўску выбраных працаўнікоў ПОМ-а — крыўдзіцца працаўнікоў прадпрыемства. Зямлю, якую атрымалі на ўласнасць працаўнікі ПОМ-а можна было-б падзяліць на 20 дзялянак патрэбных пад будынкі.

Павятовая Камісія па зямельных справах не мае ніякага права распараджацца зямлёю прызначанай пад будынкі ў гарадах: Няхай яна лепш займаецца надзелам дзяржаўнай зямлі, якой у вёсках Гайнаўскага павета, шмат ляжыць аблогам.

Але і ў тым выпадку, трэба перш за ўсё правесці дакладны аналіз, каму сапраўды трэба даць ворную зямлю А, як аказваецца, Павятовая камісія па зямельных справах мала таго, што ўваткнула нос не ў свае справы, то яшчэ надзяліла тым, якія прыбылі з Цехапоўскага павета і іншых, у чатыры разы большыя зямельныя дзялянкі, не спраўдзіўшы нават, ці часам яны не маюць самі сваіх гаспадарак.

ПКЗ, можна сказаць смела, бяспраўна і беспадстаўна раскідваецца дзяржаўнай маёмасцю. І не абы якой маёмасцю, а маёмасцю, якая каштуе каля 120 да 150 тысяч зл.

Міма наяўных злачынстваў, якія магчыма было заўважыць на пасяджэннях камісіі, грам. Мечыслаў Крамкоўскі — член гэтай-жа Павятовай камісіі, адначасова кіраўнік сектара аграрных упарадкаванняў у Гайнаўцы ў далейшым яшчэ свядома і ўпарта выкарыстоўвае ў гэтай справе сваю пасаду. Такім чынам шкодзіць жыллёваму будаўніцтву.

У гэткіх абставінах улады будаўніцтва не могуць зацвердзіць праекта пабудовы. Бо дзеля таго, каб яго зацвердзіць, трэба было-б, паводле плану ўключыць тут гэтых шэсць палеткаў па 2.500 квадратных метраў, а гэтага-ж цяпер ужо зрабіць нельга. Гэта было-б нарушэннем права ўключаць у праект шэсць палеткаў па 2.500 квадратных метраў побач некалькіх звычайных дзялянак па 600 квадратных метраў.

Проста цяжка ўявіць чаму грам. Крамкоўскі працуе на шкоду працаўнікоў Прадпрыемства сухой дэстыляцыі дрэва ўстрымоўваючы адначасова будаўнічыя працы.

Асгаткова трэба аднак вырашыць гэтую справу, супрацьставіцца асобе парушаючай законадаўства і галоўныя прынцыпы грамадскай справядлівасці.

ТАМАШ СТРЫХАР
Гайнаўка

Валерый Врублеўскі

Імя вядомага польскага рэвалюцыянера Валерыя Врублеўскага блізкае і дарагое беларускаму народу. На працягу многіх год ён актыўна ўдзельнічаў у барацьбе беларусаў супроць прыгонніцтва і самадзяржаўя.

В. Врублеўскі нарадзіўся 15 снежня 1836 года ў сяле Жалуднікі, недалёка ад горада Ліды. Сярэднюю адукацыю атрымаў у Вільні, а затым паступіў у Пецербургскі лясны інстытут, ён вярнуўся на радзіму са званнем падпаручыка корпуса ляснічых і быў прызначаны інспектарам Сакольскага егерскага вучылішча, дзе навучаліся дзеці мясцовых так званых казённых сялян.

Яшчэ будучы студэнтам В. Врублеўскі прымаў удзел у рабоце рэвалюцыйнай арганізацыі, якая ўзнікла сярод універсітэцкай і ваеннай моладзі сталіцы. Работу яе ўзначальваў С. Серакоўскі — друг Н. Чэрнышэўскага, супрацоўнік «Современника». Гэтая арганізацыя рыхтуючы ўзброенае паўстанне, распаўсюдзіла сваю дзейнасць на тэрыторыю Беларусі, Літвы.

Работу па падрыхтоўцы паўстання В. Врублеўскі праводзіў разам з К. Каліноўскім. Яны пазнаёміліся ў Пецербургу і ў Беларусі сталі сябрамі, маючы аднолькавыя погляды і мэты. Сустракаліся сябры ў Вільні, у доме Еўстрафія Врублеўскага, які быў другам Т. Шэўчэнкі і вярнуўся з сібірскай ссылкі ў 1856 годзе, адбыўшы яе як член Кірыла-Мефодзьеўскага брацтва. Яго дом наведвалі польскі паэт-дэмакрат Сыракомля (Кандратовіч), С. Серакоўскі і іншыя.

Каліноўскі сустракаўся з Врублеўскім і ў Гродна на кватэры чыноўніка Э. Заблоцкага, дзе абмяркоўваліся пытанні рэвалюцыйнай дзейнасці. Разам з Каліноўскім, Врублеўскі распрацоўвае праграму ўзброенага народнага паўстання, прапагандуе і абараняе права сялян на ўсю зямлю, роўнасць беларускай нацыі і г. д.

У 1861 годзе ў Гродна быў створаны рэвалюцыйны камітэт, які ўзначаліў у губерні ўсю работу па падрыхтоўцы паўстання. У камітэт разам з К. Каліноўскім, Э. Заблоцкім, Ф. Ражанскім і іншымі адважнымі людзьмі ўвайшоў і малады інспектар Сакольскага вучылішча. Камітэт вырашыў «звярнуць усю магчымую сілу прапаганды на сялян» і ўцягваць у рады тайнай арганізацыі «асоб, што не належаць да саслоўя памешчыкаў».

Аснову арганізацыі складалі дробныя чыноўнікі, універсітэцкая моладзь, настаўнікі, урачы, ніжшае духавенства і найбольш перадавая частка афіцэраў размешчанай у губерні 3-й пяхотнай дывізіі. В. Врублеўскі ўцягвае ў рэвалюцыйную работу моладзь узначаленага ім вучылішча і ляснікоў Белавежскай пушчы.

Характарызуючы гэты перыяд дзейнасці, Ф. Ражанскі пазней успамінаў, што ўсе кіраўнікі арганізацыі былі прыхільнікамі крайніх дэмакратычных прынцыпаў, распрацоўвалі праграму сялянскай рэвалюцыі, за што і атрымалі назву «чырвоных».

Прапаганда сярод беларускіх і польскіх сялян ідэй аб ліквідацыі панскага землекарыстання, аб праве беларусаў самім вырашаць свой лёс выклікала пярэчанне і варожасць з боку Варшаўскага Камітэта, які ўзначальваў польскі нацыянальны рух. Справа ў тым, што Варшаўскі Камітэт быў тады (восень 1862 г.) у руках асоб, якія не пазбавіліся ад шляхецка - нацыяналістычных перажыткаў. Яны спалохаліся паслядоўных дэмакратычных поглядаў Каліноўскага і Врублеўскага. Канфлікт скончыўся тым, што Врублеўскі адмовіўся выконваць распараджэнні з Варшавы, а Каліноўскі загадаў выгнаць з Беларусі агентаў Варшаўскага Камітэта. Гэта не азначала, што яны не разумелі значэння польскага руху ў агульнай барацьбе супроць царызма. Гэта былі супярэчнасці ўнутры рэвалюцыйнага лагера. Калі ў студзені 1863 года ў Польшчы нечакана ўспыхнула паўстанне, рэвалюцыйная арганізацыя Беларусі і Літвы, нягледзячы на разыходжанні з польскімі таварышамі і сваю непадрыхтаванасць да паўстання, заклікала народ да зброі, заявіўшы: «Польская справа — гэта наша справа, справа свабоды».

Паўстанне ў Беларусі і Літве працягвалася са студзеня 1863 года да вясны 1864 года. Яно мела найбольшы размах на Жмудзі, дзе паўстанцаў узначальваў С. Серакоўскі, і ў Гродзенскай губерні, дзе рэвалюцыйным камісарам быў Каліноўскі, а ваенным кіраўніком — Врублеўскі (спачатку начальнікам штаба, а затым камандуючым атрадамі губерні).

Цэнтр паўстанцаў губерні быў у Белавежскай пушчы. У ёй знаходзіўся найбольш вялікі атрад, арганізаваны Врублеўскім з мясцовых сялян, егераў і інтэлігенцыі Гродна і Беластока. Пры гэтым атрадзе знаходзіўся штаб, які кіраваў дзеяннямі іншых атрадаў.

Паўстанцы атрымлівалі ад сялян прадукты харчавання, фураж і мелі ад іх усялякую падтрымку. Гэтым тлумачыцца, чаму дрэнна ўзброеныя нешматлікія атрады паўстанцаў не былі адразу разгромлены карнікамі, якіх па колькасці ў дзесяць разоў было больш. Трэба мець на ўвазе і тое, што паўстанне ў Польшчы адцягвала на сябе палову карнай арміі, а таксама ўлічваць дапамогу рускіх рэвалюцыйных сіл.

Рэвалюцыйная арганізацыя Пскоўскага палка, які стаяў у Брэсцкай крэпасці, у сваёй адозве да гарнізона заяўляла, што сапраўды патрыятызм патрабуе падтрымкі паўстанцаў аж да пераходу са зброяй у руках на іх бок.

Беларускія справы ў польска-савецкім дагаворы аб культурным супрацоўніцтве

Пісалася ўжо ў «Ніве» аб тым, што ў мінулым месяцы ў Маскве дэбатавала савецка-польская мешаная культурная камісія, якая згодна з дагаворам аб культурным супрацоўніцтве паміж СССР і Польшчай з 30 чэрвеня 1956 года апрацавала і падпісала план культурнага супрацоўніцтва на 1957 год.

«Ніва» пісала аб ім вельмі агульна, а дагавор гэты з'яўляецца для нас беларусаў вельмі важным дакументам, які крана́е нашы беларускія справы.

На гэтыя-ж беларускія справы, якія знайшлі сваё месца ў плане культурнага супрацоўніцтва паміж СССР і Польшчай хачу перш за ўсё звярнуць увагу чытачоў.

Спраў гэтых не вельмі многа, таму што план культурнага супрацоўніцтва, пакуль што, вельмі агульны. Ён будзе распрацаваны шырэй у розных галінах у часе рэалізацыі. Навет і гэтыя няшматлікія справы для нас так важныя, што пісаць аб іх трэба абавязкова.

Беларускае насельніцтва ў Польшчы атрымала вялікія магчымасці развіцця свайго культурнага жыцця. Шырокі размах гэтага жыцця спыняе недахоп высока кваліфікаваных кадраў у галіне культуры, асветы і навукі. Таму вельмі прыемна, калі прыходзяць нам з дапамогай Урады Польшчы і СССР.

Беларускія справы шырока ўзяты пад увагу ў плане культурнага супрацоўніцтва ў галіне асветы.

Прадбачаны тут перш за ўсё абмен настаўнікамі. Падчас летніх канікул паедзе ў гэтым годзе, для павышэння сваіх кваліфікацый, у БССР на працяг 30 дзён 10 настаўнікаў беларускай мовы, якія працуюць у беларускіх школах у Польшчы. Гэта безумоўна вельмі важная для нас справа, таму што мала яшчэ маем настаўнікаў з адпаведнымі педагагічнымі кваліфікацыямі, мала маем настаўнікаў, якія-б добра ведалі беларускую мову і літаратуру.

Апрача таго Савецкі Саюз абяспечыць школы ў Польшчы з беларускай мовай навучання ў неабходныя падручнікі па вывучэнню беларускай мовы і літаратуры. Будуць таксама прысылацца ў Польшчу «оказовыя» ў 3 экземплярах новыя выданні падручнікаў з усіх прадметаў для пачатковых і сярэдніх школ з беларускай мовай навучання.

Важнай справай з'яўляецца супрацоўніцтва моладзі пагранічных школ. Нас, зразумела, цікавіць супрацоўніцтва беларускай моладзі ў Польшчы з моладдзю Савецкай Беларусі. У плане культурнага супрацоўніцтва аб стварэнні абставін для непасрэднага супрацоўніцтва моладзі, у першую чаргу прадбачваецца абмен школьнымі мастацкімі калектывамі, абмен вопытамі ў школьнай працы, абмен часопісамі, падаркамі і г. д.

Гэта ўсё з беларускіх спраў, аб якіх успамінаецца ў галіне асветы.

Другія галіны культурнага супрацоўніцтва беларускіх спраў амаль што не кранаюць.

Ці гэта значыць, што іншыя галіны нас не цікавяць? Ці і тут не маглі-б быць нашыя нейкія пажаданні, патрэбы? Не, справа зусім так не выглядае.

У розных галінах культурнага супрацоўніцтва беларускае насельніцтва ў Польшчы мае свае пажаданні, таму што ў кожнай галіне ёсць вялікія недахопы. Беларускія справы ў кожнай галіне маглі-бы знайсці сваё месца, а калі яго не знайшлі ў агульным апрацаванні плана культурнага супрацоўніцтва — яны яшчэ могуць быць узяты пад увагу ў канкрэтным апрацаванні планаў у кожнай галіне і ў часе іх рэалізацыі. Трэба толькі пісаць нам аб тым, трэба прыпамінаць аб гэтых справах усім тым, у чыёй гэта ляжыць кампетэнцыі.

Напрыклад вельмі цікава выглядае ў плане справа ў галіне літаратуры. Прадбачаны тут абмен літаратарамі і перакладчыкамі мастацкай літаратуры. Ці-ж не добра было-бы, каб паехаў у БССР хтосьці з перакладчыкаў з беларускай мовы ў Польшчы?

Цікава таксама прадстаўляецца абмен тэатральнымі групамі і ансамблямі. У гэтым годзе між іншымі прыедзе да нас з СССР Дзяржаўны ансамбль «Бярозка» і Цэнтральны Лялечны Тэатр пад кіраўніцтвам С. Абразцова.

Шкада толькі, што не прадбачаны прыезд да нас мастацкіх калектываў з Савецкай Беларусі.

Калі я спытаўся ў Міністэрстве Культуры і Мастацтва, чаму гэта да нас ніхто не прыедзе з артыстаў Савецкай Беларусі, — мне адказалі, што мы гасцілі ў Польшчы беларускія мастацкія калектывы ў часе дэкады беларускай культуры.

У галіне друку прадбачаны абмен журналістамі. З боку Саюза Савецкіх Журналістаў, намечана паездка 12 журналістаў на працяг 3 тыдняў у Польшчу, а з Аб'еднання журналістаў у Польшчы, намечана паездка 12 журналістаў у СССР.

Добра было-б, каб паехаў у СССР хтосьці з вельмі яшчэ маладога рэдакцыйнага калектыву «Нівы».

Міністэрства Культуры СССР і Міністэрства Культуры і Мастацтва Польшчы абменяць выдавецкіх працаўнікоў і працаўнікоў кнігарні.

У Варшаве выдаецца беларускія падручнікі. Галоўнае Праўленне БГ-КТ у Беластоку прыступіла таксама да выдавецкай працы ў вельмі прымітыўных абставінах.

Выдавецкі калектыў не мае яшчэ вялікага вопыту, ён ставіць першыя крокі ў выдавецкай працы. Як-жа пажаданым было-бы, каб хтосьці з гэтага калектыву мог паехаць у БССР, каб падняць свае кваліфікацыі ў гэтай галіне.

У плане культурнага супрацоўніцтва гаворыцца аб абмене спецыялістаў друкароў. Нядрэнна было-бы таксама, каб паехаў у Савецкую Беларусь хто-небудзь з тых друкароў у Беластоку, якія друкуюць «Ніву», каб лепей пазнаёміцца з беларускай мовай і тэхнікай беларускага друку.

Усё гэта павінны мець на ўвазе Галоўнае Праўленне БГ-КТ, а асабліва Міністэрства Культуры і Мастацтва, якое прыступае да рэалізацыі польска - савецкага дагавору аб культурным супрацоўніцтве.

Пакуль што гэта толькі нашыя шчырыя пажаданні.

Але трэба пакласці намаганні на тое, каб гэтыя пажаданні сталіся рэчаіснасцю.

ВІКТАР ШВЕД

Ліст у рэдакцыю

Адказ на артыкул

Ці друкаваць беларускія падручнікі, ці не

У 8(52) нумары «Нівы» у артыкуле «Друкаваць беларускія падручнікі ці не?» грам. Б. Манкевіч спасылаючыся на малы попыт беларускіх падручнікаў ставіць пытанне аб далейшым іх друку.

Ці ў беларускіх школах усе прадметы навучаюцца на беларускай мове? — пытае грам. Манкевіч. Не, не ўсе прадметы ў беларускіх школах навучаюцца па-беларуску. Напрыклад: Орля — адна з большых школ — беларускіх школ у Бельскім павеце. У 1952/53 навучальным годзе ўведзена там навучанне на беларускай мове ў I-ым класе. У 1956/57 навучальным годзе гэты клас — ужо як V клас, таксама навучаецца на беларускай мове, але ў класах VI і VII-ым беларуская мова навучаецца як прадмет. Таксама і ў іншых школах. Адсюль большы попыт на буквары і на падручнікі для малодшых класаў, чым напрыклад: «фізіку для VII класа».

Апрача гэтага часта змяняюцца і ўдакладняюцца праграмы навучання, якую настаўнікі павінны рэалізаваць і якая часта не згодна з падручнікам вышаўшым з друку ў ранейшыя гады. Так напрыклад ёсць з біялогіяй у малодшых класах. Шэраг школ, у якіх біялогія (у малодшых класах) навучаецца па-беларуску вымушаны былі навучаць гэты прадмет па-польску, а тым самым карыстацца з польскага падручніка, друк якіх быў ужо прыстасаваны да праграмы навучання.

Далей грам. Манкевіч інфармуе аб падрыхтоўцы да друку новага выдання буквара на беларускай мове. Трэба ўспомніць, што выданы ў 1954 г. «Наш буквар» не вельмі ўданы. Метад навучання ў ім складовы інакш кажучы састаўны, а — гэта метад зусім дрэнны. Школы, якія карыстаюцца «Элементажам» Фальскага, у якім метад слоўны — маюць лепшыя поспехі ў навучанні дзяцей. Зразумела, што нямалую ролю адыйгрываюць тут: разразная азбука, дадаткі да «Элементажа» Фальскага і іншыя навучальныя дапаможнікі, чаго настаўнікі і дзеці I-га класа беларускіх школ пазбаўлены.

Такім чынам, навучальныя дапаможнікі да 1-га класа абавязкова трэба ўлічваць падчас друку беларускіх падручнікаў.

Гэтыя паказчыкі сабралі мы з беларускіх школ у Бельскім павеце. Школ у павеце ёсць 45, з якіх у 25 навучаецца на беларускай мове, у апошніх — 20 беларуская мова навучаецца як прадмет.

НЕСЦЯРОВІЧ
Бельск-Падляскі

Новы школьны гурток Беларускага грамадска-культурнага таварыства

Пры Беларускім Агульнаадукацыйным Ліцэі ў Гайнаўцы паўстаў гурток Беларускага грамадска - культурнага таварыства. Зараз гурток налічвае каля 90 членаў.

Дзейнасць гуртка — гэта арганізацыя культурнай працы ў школе. Гурток будзе арганізаваць школьную мастацкую самадзейнасць, літаратурныя вечары, спрэчкі, літаратурныя конкурсы і г. д.

У межах дзейнасці гуртка, школьны маладзёжны хор пад кіраўніцтвам дырэктара школы грам. Сарокі праводзіць ужо рэпетыцыі.

Новаму школьнаму гуртку БГ-КТ жадаем поспехаў у яго працы.

В. Л.

«Таварышы! — гаварылася ў адозве, — палякі не хочуць вас ні рэзаць, ні крыўдзіць, яны толькі абараняюць сябе, бо хочуць жыць у сябе дома са сваімі сем'ямі і займацца гаспадаркай. Палякі хочуць каб ім і вам можна было жыць на свеце, як Бог загадаў, а не так, як чорту трэба. Далучайцеся да палякаў. Сярод іх ужо ёсць шмат нашых, якія зразумелі, у чым справа...»

Аналагічную работу праводзіла рэвалюцыйная арганізацыя з 14 афіцэраў у 3-й артылерыйскай брыгадзе. Былі выпадкі, калі афіцэры і салдаты пераходзілі да паўстанцаў. Так, з Кутузаўскага палка ў атрады Врублеўскага перайшло 8 афіцэраў, якія потым абучалі паўстанцаў і кіравалі ваеннымі аперацыямі. Нярэдка рускія афіцэры загадвалі ў крытычны для паўстанцаў момант спыніць іх праследванне.

У лютым 1863 года з Белавежскай пушчы атрадам Врублеўскага быў пасланы зварот «Да братоў рускіх славян». У ім паўстанцы пісалі: «...паўстанне разгарэлася па ўсёй Польшчы і Літве і з кожным днём вясны ўсё больш павялічваецца, цяпер застаецца толькі зрабіць паўстанне ў цэлай Расіі, неадкладна ў першыя дні вясны...

Высакародная моладзь руская!..

Успомніце, што ад гэтага перавароту залежыць жыццё патомкаў, і зрабіце, каб патомкі вашы былі шчаслівыя і вас ва ўсякую часіну благаслаўлялі за вызваленне іх ад рабства».

Праходзячы праз вёскі паўстанцы Врублеўскага растлумачвалі сялянам мэту сваёй барацьбы, і атрад заўсёды папаўняўся добраахвотнікамі.

У жорсткіх баях з перавышаючымі сіламі карнікаў Врублеўскі паказаў сябе таленавітым военачальнікам і адважным воінам.

26 мая пад Сераловам паўстанцы былі нечакана атакаваны карнікамі. «Агонь непрыяцеля быў густы і моцны, — успамінае ад'ютант Врублеўскага. — Нашы адказвалі з дубальтовак, але вымушаны былі адступіць. Тады Врублеўскі, узначаліўшы касінёраў (сялян, узброеных косамі. — А. С.), павёў іх у агонь. Тры разы займаў непрыяцель зараснікі каля ракі, тры разы касінёры, наступаючы на яго па рэдкалессю пад густым агнём, выбівалі яго з зараснікаў...».

«Паўстанцы яго (Врублеўскага — А. С.) любілі, — успамінае ад'ютант Арановіч, — бо ён нічым не вызначаў сябе ад простых байцоў, ішоў першым у агонь і апошнім выходзіў з бою».

В. Врублеўскі меў пастаянную падтрымку ад свайго баявога таварыша і аднадумца К. Каліноўскага.

У пачатку чэрвеня Врублеўскі сабраў большасць атрадаў у лагеры каля Мілавід (прыблізна 1.700 паўстанцаў). Лагер наведаў Каліноўскі. Правёўшы агляд атрадаў, пастроеных на шашы, ён выступіў з прамовай, у якой заклікаў байцоў быць стойкімі ў барацьбе і растлумачваць сялянам яе задачы. На ваеннай нарадзе крытычна абмеркавалі дзеянні атрадаў. Неўзабаве па хадайніцтву Каліноўскага замест «тупога няздатнага» камандуючага быў прызначаны на гэты пост Врублеўскі. Каліноўскі параіў яму разбіць атрады на невялікія групы па 20—40 чалавек, загадаўшы ім разгарнуць прапаганду сярод сялян.

На чале гэтых атрадаў сталі сяляне і разначынцы («Яська з-пад Гродна», «Язік з Беластока», былы ляснік Сянькевіч, былы салдат Беркуневіч, урач Юшкевіч і інш.).

Апошні бой Врублеўскага ў Гродзенскай губерні адбыўся 28 кастрычніка. Пад напорам карнікаў ён вымушаны быў правесці свае атрады ў Люблінскую губерню. Там яны дзейнічалі зімой 1863 — 1864 года.

Пад кіраўніцтвам Врублеўскага ў Гродзенскай губерні паўстанцы правялі 58 баёў з карнікамі.

14 студзеня 1864 года, прыкрываючы адыход паўстанцаў Врублеўскі быў паранены і непрытомны зваліўся з каня. Яго падабралі мясцовыя сяляне і, схаваўшы ад карнікаў, напоўмёртвага пераправілі за граніцу.

Сумесна з Яраславам Дамброўскім і іншымі польскімі дэмакратамі В. Врублеўскі за граніцай крытычна асэнсаваў урокі паўстання 1863 года.

Паслядоўны дэмакратызм прывёў Врублеўскага да ўспрыняцця і разумення соцыялістычных ідэй. Калі пралетарыят Парыжа ўзяў у свае рукі ўладу, В. Врублеўскі, не раздумваючы, як і Я. Дамброўскі, стаў на абарону Комуны. «Комуна, — пісаў К. Маркс, — ушанавала гераічных сыноў Польшчы, паставіўшы іх на чале абаронцаў Парыжа». Я. Дамброўскі стаў галоўнакамандуючым узброеных сіл Комуны, В. Врублеўскі — камандуючым, адной з армій. Паводле слоў Ф. Энгельса, яны былі адзінымі, надзейнымі і здольнымі палкаводцамі. Я. Дамброўскі 23 мая 1871 года загінуў у барыкадных баях. В. Врублеўскага пасля паражэння Комуны завочна прыгаварылі да пакарання смерцю.

Эміграваўшы ў Лондан, Врублеўскі зблізіўся з Марксам і Энгельсам і па іх прапанове быў абраны ў Генеральны Совет I Інтэрнацыянала. «Увесь прагрэс, усё светлае будучае, — сцвярджаў ён, — знаходзіцца ў соцыялістычнай рэволюцыі, і мы заўсёды гатовы змагацца за гэтую справу, усюды, дзе за яе пачынаецца бітва».

В. І. Ленін пісаў: «Памяць Дамброўскага і Врублеўскага непарыўна звязана з найвялікшым рухам пролетарыята XIX стагоддзя».

Да апошніх дзён жыцця Врублеўскі быў аддан ідэалам рэволюцыйнага інтэрнацыяналізма. Як успамінае Ліманоўскі, адзін з лідэраў «правіцы ППС», Врублеўскі пры апошнім спатканні з ім рэзка нападаў на яго за адсутнасць рэволюцыйнасці ў дзеяннях гэтай партыі.

3-га жніўня 1908 года генерал Комуны, друг Маркса памёр. Пахаванне яго ў Парыжы каля сцяны Комунараў вылілася ў вялікую палітычную дэманстрацыю. За труной В. Врублеўскага разам з пролетарыятам Парыжа ішлі рэволюцыянеры Расіі, Польшчы і многіх іншых краін.

А. СМІРНОЎ.

170 школ Беласточчыны пайшло з дымам

Вельмі зацікавіў мяне артыкул пад загалоўкам «Хочаш закурыць — пачакай... перш прачытай!».

Вось і я, перш яго прачытаў. Я сабе падумаў так: здаровую шкодзіць — гэта вядома, а пра кішэнь — то Вы тав. рэдактар вельмі мала ўспаміналі. Вось я Вам раскажу, бо мне гэтыя справы вельмі добра вядомыя.

У мінулым годзе жыхары Беластоцкага ваяводства выкурылі 992,5 мільёнаў штук папярос, 52.000 цыгараў, 500 кг махоркі і 223 кг тытуню, на агульную суму — 170.000.000 (сто семдзесят мільёнаў злоты). Уявіце сабе, — калі адна школа на 150 вучняў каштуе ад 700.000 да 1.000.000 зл. — то мы маглі-б за гэтыя грошы, якія пусцілі з дымам — паставіць 170 новых, светлых школ для нашых дзяцей. Гэтыя грошы — 170 мільёнаў, можна бясконца пералічваць, на што хочаце...

Вось тады я прачытаўшы, кінуў у печку апошнія папяросы, муштук, злажыў рукі і пастанавіў сабе, што пакуль жыць буду гэтай «дурной атруты» не буду курыць.

Ад 20 лютага яшчэ не закурыў ані разу і кожнаму радзіў-бы пайсці за маім прыкладам.

Ці-ж мы будзем падняволенымі гэтай дурной прывычцы?

УЛАДЗІМІР К.
Беласток

Ад рэдакцыі:

Хто наступны?

АТАКА ПЧОЛ НА МТС

Калі мы хочам звярнуць увагу пчол на нейкі корм, трэба тады ім даць цукровага сірапу прыпраўленага пахам адпаведных кветак. Такое дзеянне называецца дрэсіроўкай пчол.

Напрыклад можна дрэсіраваць пчолы дзеля таго, каб яны хацелі карыстацца нектарам кветак чырвонай канюшыны.

Як вядома, ў кветках канюшыны нектар знаходзіцца на самым дне вузенькіх і доўгіх кветкавых чашачак. Пчала зможа дастацца да гэтага нектару толькі тады калі разарве чашачку. Таму пчолы не «дрэсіраваныя» наогул не збіраюць корму з кветак чырвонай канюшыны, так багатых нектарам. Аднак, калі мы іх накормім сірапам, у якім перад гэтым намочым кветкі канюшыны — тады яны прынаджаны пахам канюшыны разрываюць чашачкі яе кветак і чэрпаюць з іх нектар.

Часам аднак спалучэнне пчоламі паху з крыніцай іх корму можа аказацца вельмі непажаданым. Пераканаліся ў гэтым аднойчы працаўнікі калгаса «За ўраджай» у Совецкім Саюзе. Непадалёку гэтага калгаса была МТС.

Было гарачае, сухое лета. Усё навокал так высахла, што нават пчолы не мелі чаго прыносіць да вулляў. Пчаляр калгаса часта бядаваў аб гэтым перад старшынёй. У адзін такі дзень у праўленні калгаса прарэзліва зазваніў тэлефон. Званіў загадчык прадуктовай крамы. Ён пытаў ці не спатрэбіцца ў калгасе мяшок цукру, які прасяк пахам нафты і зараз не надаецца да спажывання.

Старшыні калгаса адразу прыйшло ў голаў, што цукар гэты можна выкарыстаць да падкормкі галадаючых пчол.

Пасля кароткай нарады з пчаляром прывезены цукар скормлена пчоламі.

Прайшло некалькі гадзін і ізноў зазваніў тэлефон — яшчэ больш прарэзліва, чым першы раз. На гэты раз у тэлефоннай трубцы грымеў абураны голас дырэктара суседняй МТС.

Пачаткова старшыня калгаса не змог зразумець чаго ад яго хоча паважаны сусед. Толькі пасля нейкага часу зразумеў, што прычынай яго ўсхвалявання з'яўляюцца... пчолы.

Старшыня хутка накіраваўся ў МТС. Ужо здалёк ён пачуў крыкі напалоханых працаўнікоў МТС, якія, быццам шалёныя выбягалі з майстэрняў, жахліва вымахваючы рукамі.

Аказалася, што на МТС напалі пчолы. Яны абселі скрозь усе трактары і іншыя машыны, паабсядалі ўсіх працаўнікоў, якіх вопратка была прасякнута пахам нафты. Вядома не абыйшлося тут і без балючых пчаліных «уколаў».

Атака пчол была такая заўзятая, што ўсе працаўнікі МТС напалоханыя, разбегліся хто куды, праклінаючы калгас і яго пчаляра. Майстэрні і панадворак МТС апусцелі, быццам усё тут вымерла.

Аказалася, што пчол зманіў сюды пах нафты, які абазначаў для іх крыніцу салодкага корму.

В. Б.

Які госць, такая яму й чэсць

Паклоны і прывітанні

Сустракаючы знаёмых абавязкова мусім пакланіцца — зняць шапку, ці капялюш. Калі хто гэтага абавязку не выканае — то можна падумаць, што не хоча ўтрымоўваць з данай асобай сяброўскіх суадносін, або рассеяны (што таксама закранае амбіцыю знаёмых, бо гэта паказвае на тое, што не звяртаецца зусім ніякай увагі на чалавека, гэткая асоба адчувае сябе як-бы пагарджанай). Абавязкова, асабліва ў публічных асяроддзях, трэба быць вельмі ўважлівым і прытомным, а калі хто мае папсаваны ўзрок — хай лепш акуляры носіць.

Берэта, пілёткі - скуранкі ці якой небудзь ваўнянай шапачкі (зараз вельмі многа мужчын іх носіць) — знімаць не трэба. Хопіць схіліць галаву. Не здымаем іх таксама ў краме ці ў іншым памяшканні, дзе заходзім толькі на некалькі хвілін. Але калі прыходзім у клуб, рэстаран ці кавярню — няма сумнення што трэба зняць, бо як-жа сядзець за сталом у берэце ці ў чым іншым на галаве.

Падчас прывітання не здымаецца толькі, мундзіравых шапак, (іх ужыванне акрэслена адпаведнымі рэгламентамі). За тое-ж жанчыны заўсёды маюць права быць у хустцы на галаве ці капялюшы, а нават і ў шапцы (студэнткі) і здымаць няма абавязку.

Падчас прывітання трэба заўсёды вымаць рукі з кішэня і папяросу з рота (вельмі важнае!).

Калі здарыцца так, што ў адной руцэ нясеш нешта, а другой трымаеш пад руку сваю сяброўку і спатыкаеш знаёмых — тады вымаеш руку з-пад рукі сяброўкі, каб зняць шапку (капялюш). Некаторым здаецца, што ў гэтым выпадку хопіць кіўнуць галавой, а гэта дрэнна — сведчыць аб недахопе ў культурным выхаванні чалавека.

Кулінарыя

Боршч

Грыбы памыць, вымачыць на працягу 2 гадзін, нашаткаваць і затым у гэтай-жа вадзе варыць на працягу гадзіны, дадаўшы памідоры або тамат-пюрэ, воцат, цукар, тлушч, перац, лаўровы ліст, нашаткаваныя буракі і капусту, затым дадаць буйна нарэзаную бульбу і даварваць боршч да яго гатоўнасці. Пры падачы на стол у боршч дадаецца смятана.

На 50 г грыбоў 300 г буракоў, 200 г свежай капусты, 2—3 сталовыя лыжкі тамату-пюрэ або 100 г памідораў, 1 сталовая лыжка воцату, 3—4 лаўровыя лісткі. Соль і перац — па густу.

ГЭТА ЦІКАВА

19-гадовая Аніта Эдбэрг са Штакгольма прызнана часопісам Лофе, як адна з найпрыгажэйшых жанчын свету. Міма сваёй прыгожасці яна не хоча быць звяздой. Яна хоча быць доктарам — педыятрам.

Прыгожую Аніту бачым на здымку з малым сынам... сваёй сваячкі.

ЯЎГЕН КАРШУКОЎ

КРЫЎДА

Бабка Фядора абедае. Яна працягнула лыжку да гаршка з баршчом і раптам, як гэта бывае толькі са старымі, задумалася... Вочы яе нерухома ўставіліся ў прастору, пачарнелая алюміневая лыжка застыла ў кручкаватых, высахлых пальцах.

Аб чым гэта яна?

Ад гаршка ўзнімаецца густая пара. Сноп сонечнага святла б'е ў акно, і ружовыя, маленькія-маленькія крропелькі пары пераліваюцца і бліскаюць, як пылінкі. А бабка Фядора ўсё думае. І зусім нечакана з вуліцы:

— Эй, Сымоніха! Чуеш? Мішка гусей тваіх у агародзе застаў. Бяжы хутчэй!

Старая ўздрыгвае, лыжка вывальваецца з рукі, падае ў гаршчок. З хвіліну яна яшчэ слухае, быццам чакае нечага, але крокі ад акна ўжо заціхаюць, і бабка ўсхопліваецца. На твары яе трывога, рукі неспакойна завязваюць старую, у гарошынку, хустку — падарунак унучкі, таропка бразгаюць клямкай...

Каб трапіць за агароды, бабцы Фядоры трэба аббегчы свой план — хата яе ў вёсцы крайняя... І яна бяжыць па рову, прытрымліваючы рукой вышэй калена правую, яшчэ ў дзяцінстве вывіхнутую нагу. Пасля начнога дажджу жоўтая гліністая сцежка размякла, кавалачкі вязкай гліны прыліпаюць да босых парэпаных ступняў, ногі слізгаюцца. Пасмы сівых валасоў збіліся на лоб, амаль закрываючы вочы. Але бабка Фядора нічога гэтага ўжо не заўважае. Яна, прыгнуўшыся, глядзіць уперад, бяжыць і ледзь чутна шэпча:

— Ах, божачка мой, зноў... Ён-жа ім ножачкі паперабівае, бедненькім... От гора, от горанька маё...

За гэтыя некалькі хвілін, як яна бяжыць па рову, у галаве бабкі Фядоры праносяцца самыя розныя думкі. Але самая страшная з іх — не загнаў-бы Мішка гусей у свой хлеў... Гэта-ж зноў прымусіць плаціць, як мінулы раз.

«Я не з-за патравы, а з-за прынцыпу — трымаеш гусей, дык і глядзі...» Як быццам яна і не глядзіць іх? Такое ўжо стварэнне гэтыя гусі, калі ўнадзяцца ў школу, то так і мерыць кожную мінуту залезці ў агарод. Нялёгка старой з імі, і трымае яна іх толькі дзеля ўнучкі, дачкі сынавай, што вучыцца ў горадзе, — трэба-ж неяк памагаць сіротцы...

— Ах, божанька ты мой...

Вось і канец агародаў. Тут-жа, за агародамі, рэчка. Бабка Фядора ўжо чуе надрыўны крык гусей, бачыць як бягуць яны, растапырыўшы крылы, да рэчкі, а за імі — Мішка з палкай у руках...

— Агыля, агыля, д'яблы... Я вам пакажу!

— Што ты робіш, разбойнік! — з болем крычыць яна, але замест крыку — прыдушаны, хрыплы шэпт праз частае-частае дыханне.

Мішка прыкмячае бабку Фядору, спыняецца, кідае палку. Высокі, сутулаваты, з абстрыжанаю прадаўгаватай галавой, ён спадылба пазірае на старую, потым паварочваецца і моўчкі, павольнай хадой пляцецца да свайго агарода.

Тонкія зморшчаныя бабчыны губы нешта шэпчуць, яе позірк разгублена перапаўзае са спіны Мішкі на гусей, якія прыгожа выгнуўшы свае доўгія шыі, ужо выходзяць перавальваючыся на другі бераг. Яна ўглядваецца і раптам ускрыквае.

— Што-ж гэта... божачка, такое? На праціглеглым беразе — дзевяць маладых і адна мінулагодняя гусь. Адзінаццатага гусяняці прыжмураныя вочы старой не бачаць. Яго няма. Бабка Фядора спалохана вохкае, таропка аглядаецца на бакі, шукае.

— Дзе-ж ты, гусачка, дзе-ж? Вуль, вуль...

Голас жалобны, бы той плач. Старая паволі ідзе па мурожным беразе да суседавага агарода. Сонца свеціць і бабка Фядора трымае казырком над вачыма сваю худую далонь.

— Вуль-вуль... ву-уль...

Расслаблены голас зусім як стогн.

Нечакана бабка Фядора ледзь не падае, спатыкнуўшыся. Спыняецца і з вохканнем прысядае. На зямлі, каля самых ног, — белае нежывое гусянё...

Бабка Фядора не памятае, як даходзіць да хаты, адкрывае фортку і ўваходзіць у двор. Яна беражліва кладзе гусянё пасярод двара і глядзіць на яго доўгім невідушчым позіркам. Ёй успамінаецца мінулае. Два хлапчукі. Адзін — Мішка, суседскі сын, другі — яе Піліпка... Яны, як заўсёды, пасвяць гусей. І бабка Фядора, тады яшчэ дужая, здаровая жанчына, ідзе росным берагам, кліча сына вячэраць. «Піліпка-а-а... гані сваіх гусей дамоў!» — крычыць яна, і голас рэхам разносіцца ў вячэрніх прыцемках над рэчкай. Але хлапчукі заюшыліся недзе на тым беразе і не чуваць і не відаць іх за лазняком. Сябрукі-ж былі з Мішкам... Бабка Фядора нават бачыць твар сына-падлетка: такі кругly, гарэзлівы і заўсёды — радасны. Ёй нават успамінаецца радзімка пад левым вокам Піліпкі...

Цяжкі ўздых абрывае горкія ўспаміны. Слёзы коцяцца па друзлых уцягнутых шчоках і падаюць, падаюць на снежна-белае пер'е гусяняці.

Сына бабкі Фядоры даўно ўжо няма. Забілі немцы за партызанства. А Мішка — уцалеў.

Раптам бабка Фядора чуе нейкі дзіўны, ледзь здаўлены гук, падобны на смех. Яна ўзнімае галаву, і жоўты твар яе ўмомант перакошвае боль самай вялікай чалавечай крыўды. Праз шчыліну высокага плоту бабка Фядора заўважае Мішку — суседа... Ён — падглядае. Яго шэрыя вочы помсліва паблісквающь, рот скрыўлены зларадна, здаволенай усмешкай.

Яму — весела...

А ў двары бабкі Фядоры ляжыць забітае гусянё. Доўгая шыя яго вяла адкінута ў бок, чубатая галоўка нерухомая. Ад яркага сонца блішчыць, ззяе чырвавнаватая дзюба, серабрацца пер'і. Толькі маленькія, як тыя ягадкі, чорныя вочкі ўжо не паблісквающь дапытліваcцю — яны зацягнуты тонкімі, бледнаблакітнымі павекамі. І ці то расяная кропля, ці проста сляза бабкі Фядоры спаўзае па дзюбе гусяняці, але здаецца, нібы плача само-ж неразумнае гусянё — аб сваім, аб бабчыным горы, аб горы пакрыўджанага чалавека.

Пад развагу Аддзела асветы

Ад даўжэйшага часу вучні — беларусы Міхалоўскай агульнаадукацыйнай сярэдняй школы дамагаліся ўвядзення навучання іх роднай беларускай мовы. Урэшце патрабаванне вучняў здзейснена. Ад поўгоддзя ўведзена прадмет беларускай мовы ў VIII, IX, X, і XI класах, які выкладае настаўнік Арсень Зіневіч.

Беларуская моладзь з вялікай цікавасцю і з любасцю слухае ўрокі на сваёй роднай мове. На ўвагу заслугоўвае той факт, што ўрокамі беларускай мовы зацікавілася і польская моладзь.

Аднака-ж яшчэ не ўся беларуская моладзь вывучае сваю родную мову. Ёсць такія, якім не хочацца прачытаць сваё друкаванае слова. «Як для іх не сорамна — абураўся адзін з маіх маладых субяседнікаў. Нават нашы, польскія сябры цікавяцца нашай мовай, а ім над роднай кніжкай нават цяжка схіліцца»...

А як, паважаныя таварышы з Аддзела асветы, будзе з выкладаннем беларускай мовы ў пачатковых класах. Няўжо яшчэ і маленькія школьнікі павінны «афіцыйна» дамагацца, каб іх вучылі роднай мовы!?

С. Я.

Нашы карэспандэнты і чытачы пішуць

Чаму ў Новай Волі абарвалася культурнае жыццё?

У мінулым годзе мы пісалі аб мастацкай самадзейнасці ў вёсцы Новая Воля ля Міхалова. Сапраўды, на весну 1956 г. ставілася там папулярная беларуская п'еса «Паўлінка» Янкі Купалы. Пасля адбылася яшчэ пастаноўка другой п'есы гэтага аўтара «Прымакі». Кожную з гэтых п'ес жыхары вёскі і аколіцы сустрэлі горача. Прасторны школьны клас быў запоўнены, як кажуць, «да адказу». Пасля мастацкі гурток яшчэ ездзіў з пастаноўкамі ў Залешаны і Круглы Лясок.

І на гэтым абарвалася культурнае жыццё вёскі.

Чаму скончылася на гэтым? Няўжо паўплываў тут ад'езд былой галоўнай гераіні «Паўлінкі» настаўніцы Зоі Алекшы? Штосьці не хочацца гэтаму верыць. Засталіся-ж амаль усе самадзейныя артысты — людзі ахвотныя і энергічныя.

Пачатак ужо ёсць і то добры. Трэба толькі далей працягваць гэтую ініцыятыву.

С. Я.

Чаму няма беларускіх кніжак

Аб тым, што ў Бельску - Падляскім жыве шмат беларусаў — напэўна ведаюць нашы чытачы.

Шкада, што гэтага не ведаюць працаўнікі Аддзела асветы — бо яшчэ аж да гэтай пары не настараліся, каб на паліцах гарадской бібліятэкі былі і беларускія кніжкі.

Варта, каб Аддзел асветы і Павятовы Аддзел БГ-КТ, зацікавіліся гэтай справай і ўдаступілі беларусам чытанне кніжак на іх роднай мове.

(с. к.)
Бельск

Падтрымаць ініцыятыву сялян

Падчас вайны, бадай яшчэ ў 1939 г., на рацэ Сідарцы ў Дамброўскім павеце ўзарвана мост. З таго часу, мінула ўжо амаль дваццаць гадоў.

Жыхары Хілімонаў, Дубасьна, Панарліцы, Харонжаўцаў, Ячнікаў і іншых вёсак, едучы ў Дамброву, вымушаны ўброд прабірацца цераз рэчку. Не адзін селянін ужо і воз паламаў, і каня скалечыў, і сам пры тым намучыўся.

Вясною або ўвосень, вады так многа прыбывае, што аж багна залівае. Людзі прабіраючыся ў Дамброву ці ў іншую мясцовасць, едуць, недалнойчы, за некалькі дзесяткаў кіламетраў. Прыходзіцца аб'язджаць усю аколіцу навокал, каб даехаць там — дзе трэба.

Колькі заяў пісалі людзі, колькі разоў звярталіся да адпаведных улад і ўсё дарма. Не раз абяцалі ім, што мост будзе пабудаваны, аднак на самай справе нідзе нічога ў гэтай справе не зроблена. З кожным годам, штораз больш нішчацца насыпаныя і ўмацаваныя на багнах гроблі. А на гэта трэба таксама звярнуць увагу, бо зараз іх яшчэ можна паправіць, але калі будзем чакаць — то яны зусім знішчацца і тады на збудаванне іх трэба будзе пакласці мільёны грошай.

Сяляне хочуць навазіць гравію, самі звязуць матэрыял, трэба толькі, каб нехта рушыў з месца гэтую справу.

Трэба сапраўды сур'ёзна падыйсці да гэтага і пабудаваць на Сідарцы хоць звычайны драўляны мост.

(А. О.)

Беларускія кніжкі

Ч. Фатыма і Ч. Спіслоўскі
Фізіка для VII класа — 2,55
Фізіка для VI класа — 2,40

С. Кульчыцкі, С. Сірашэвіч.
Геаметрыя для VII кл — 1,65
Геаметрыя для VI кл. — 1,50

В. Івашкевіч
Альгебра для VII кл. — 2,25

А. М. Русецкі
Арыфметыка для VI кл. — 3

А. М. Русецкі
Арыфметыка з геаметрыяй для V кл. — 3

М. Чэканская
Геаграфія Польшчы для VI кл — 5,25

С. Залеўская
Пазнай сваю краіну для III кл — 1,95

Г. Вутка
Пазнай сваю краіну для IV кл — 3,75

Усе гэтыя кніжкі можна купіць: Кнігарня Імпартаваных Выдавецтваў, Беласток, вул. Кілінскага 10.

Яны не падводзяць

Ужо 4 месяц існуе гурток БГ-КТ пры Эканамічным тэхнікуме ў Бельску. План дзейнасці уртка рэалізуецца.

Гурток мае 36 членаў. Моладзь чытае і абмяркоўвае «Ніву». Сіламі гуртка рыхтуецца пастаноўка двух беларускіх п'есак «Чорт і баба» і «Мік'таў лапаць».

Гурток падняў таксама каштоўную ініцыятыву; моладзь збірае беларускую народную творчасць (фальклор). Гэта тым патрэбнейшае, што Беларускі Выдавецкі камітэт прадбачыць выданне зборнікаў беларускіх песень і казак з Беласточчыны.

Адно толькі не ўдаецца ажыццявіць беларускай моладзі Эканамічнага тэхнікума ў Бельску. Падчас арганізацыйнага пасяджэння гуртка, моладзь вырашыла дабіцца навучання беларускай мовы і літаратуры ў школе. Але ўсё яшчэ чакае. Настаўнік ёсць але чым яму заплаціць?

Хочацца ведаць канчатковае становішча адпаведных асветных улад адносна гэтай справы. Моладзь Эканамічнага Тэхнікума ў Бельску, чакае калі ўрэшце атрымае магчымасць вывучаць родную мову.

В. Л.

Шырокі і рознастайны план дзеяння Бельскага аддзела БГ-КТ

Некалькі дзён таму назад адбылося пасяджэнне Прэзідыума праўлення Бельскага аддзела БГ-КТ, на якім абмяркоўваўся план дзеяння аддзела на 1957 г.

План гэтага дзеяння будзе развівацца ў двух, зрэшты, цесна звязаных з сабой напрамках: у напрамку культурна - асветнага і гаспадарчага развіцця беларускага насельніцтва Бельскага павета.

У галіне культурна - асветнага развіцця прадугледжана яшчэ ў гэтым годзе прычыніцца да сарганізавання Беларускага народнага універсітэта ў Бельску.

Прэзідыум праўлення пастанавіў змагацца за тое, каб у бліжэйшай будучыні ўсюды там, дзе пражывае большасць насельніцтва беларускай нацыянальнасці, арганізаваць беларускія пачатковыя школы, у якіх будзе навучацца польская мова, як прадмет, а ў школах, дзе пражывае большасць насельніцтва польскай нацыянальнасці — увесці беларускую мову, як прадмет.

Зважыўшы факт, што яшчэ дагэтуль здараецца многа выпадкаў, дзе беларускую мову навучаюць настаўнікі, якія самі зусім слаба ёю валодаюць і ніколі ў сваім асяроддзі не размаўляюць на беларускай мове, таварышы з прэзідыума пастанавілі дамагацца, каб у бліжэйшай будучыні ўсе школы, якія знаходзяцца ў беларускім асяроддзі былі абсаджаны кваліфікаванымі настаўнікамі па беларускай мове.

Педагагічны і агульнаадукацыйны ліцэй у Бельску зараз ужо маюць магчымасць запэўніць беларускім школам кваліфікаваныя кадры.

У мэце далейшага развіцця беларускай асветы, Прэзідыум праўлення пастанавіў звярнуцца да Аддзела асветы ВРН з прапановай: павялічыць колькасць паралельных класаў у Беларускім педагагічным ліцэі ў Бельску з 2 на 3, таму што яшчэ і ў далейшым адчуваецца недахоп кваліфікаваных беларускіх настаўнікаў, а перспектыва развіцця беларускай асветы вялікая. З другога боку, дагэтуляшняя сістэма 2 класаў не можа запэўніць месца шматлікім кандыдатам у Беларускі педагагічны ліцэй.

Далей пастаноўлена прыступіць да арганізавання гурткоў Таварыства і гурткоў мастацкай самадзейнасці.

Шырока былі абмеркаваны справы, так сказаць, гаспадарчай дзейнасці таварыства.

Таварышы з прэзідыума бяручы пад увагу вялікі недахоп кваліфікаваных кадраў у сельскай гаспадарцы і будаўніцтве пастанавілі звярнуцца да ўрада з прапановай пераўтварыць Эканамічны ліцэй і ліцэй «рахункавасці рольнай» у сельска-агранамічную школу, а таксама арганізаваць у Бельску двухгадовую прафесіянальную школу, якая запэўніць кваліфікаваных работнікаў будаўніцтва: муляроў, маляроў, штукатуршчыкаў і іншых. Памяшканне на гэтую школу знойдзецца ў будынках быўшага ПОМ-а. А будаўнічых работ у Бельскім павеце не мала.

Вельмі выдатныя ўмовы ёсць на арганізаванне прафесіянальнай школы ў Кляшчэлях (будынкі ёсць) і ў Страблі. Вось такімі гаспадарчымі праблемамі займуцца сябры Бельскага аддзела БГ-КТ.

На пасяджэнні Прэзідыума крытычна ацэнена працу некаторых членаў прэзідыума, якія дагэтуль не ўдзельнічалі, або зусім мала ўдзельнічалі ў працы Таварыства, гэта грам. грам. Тропак, Тамашэўская і Арда.

У заключэнні пасяджэння, члены прэзідыума, а асабліва Яраслаў Кастыцэвіч — дырэктар Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя ў Бельску падказалі шмат цікавых і добрых прапаноў у справе рэдагавання «Нівы».

*

Бельскі Аддзел Таварыства ў апошнім часе ажывіў сваю дзейнасць. Варта каб і другія аддзелы пайшлі за яго прыкладам.

(аб)

Малым сябрам

Хачу пісаць

Хачу пазнаёміцца, каб пісаць да цябе «Ніва» пісьмы. Называюся Валодзя Валкавыцкі. Маю маму, тату і тры сястры. Хаджу ў школу ў Нараўку. Вучуся ў VI-тым класе і з'яўляюся старастай класа.

У нашым класе ёсць 10 хлопцаў і 10 дзяўчат. Вучні не заўсёды добра заходзяцца. Да нас нядаўна прыехала новая вучаніца з СССР, то ўжо ў першы дзень хлопцы з нашага класа ёй дакучалі. Маю добрага таварыша Юрку, які з'яўляецца найлепшым вучням у класе. Ён склаў нават некалькі вершаў, якія былі напісаны ў насценгазеце.

У мяне ёсць канькі, лыжы і санкі, ды гэтую зіму ездзіў толькі на каньках. Люблю таксама летнія спартыўныя гульні.

Гэта, пакуль што, ўсё. Да пабачэння.

ВАЛОДЗЯ ВАЛКАВЫЦКІ
вёска Забалочына
п-та Нараўка,
Гайнаўскі павет

АД РЭДАКЦЫІ: сорам тым хлопцам, якія дакучалі новай вучаніцы. Неабходна павінны яе перапрасіць.

Сяброўкі пішуць

Дарагая «Ніва»! Мы: Люба Цінеўская і Валя Галка — вучаніцы школы ў Баброўніках, што ляжаць над граніцай, прачытаўшы тваё пісьмо, хочам напісаць сваёй беларускай газеце ад сябе пісьмо і апісаць штосьчебудзь аб школе і аб сабе.

Мы ходзім у VII клас і вучымся нядрэнна. Выпісваем «Ніву», бо мы самі беларусы. «Ніва» нам вельмі падабаецца.

Мы цікавімся, чаму гэта беларусы, нават нам знаёмыя, якія выязджаюць у горад Беласток, саромяцца гаварыць на сваёй мове, а назат, калі прыедуць у сваю вёску, стараюцца гаварыць па-польску. Калі нам прыходзіцца быць у горадзе, наша мова выдаецца ўсім дзікай.

Мы чулі таксама, што пасля скончэння беларускага ліцэя людзі застаюцца пазбаўленымі працы.

Ці праўда гэта?

Пасылаем паклон цэлай рэдакцыі.

ЛЮБА ЦІНЕЎСКАЯ
ВАЛЯ ГАЛКА.

АД РЭДАКЦЫІ: Такіх выпадкаў, каб пасля скончэння беларускага ліцэя людзі не атрымоўвалі працы, мы не чулі.

Падрыхтоўка да вясны

18.000 штук расады паміддраў і цвятной капусты, 36.000 штук ранняй капусты, 30.000 штук цыбулі і 40 вокнаў парнікавых гуркоў падрыхтавала гаспадаруючым на прысядзібных палетках і жыхарам бліжэйшых вёсак Беластока — Гарадское прадпрыемства гадоўлі раслін (МЗЗ).

Апрача таго, ёсць там многа расады кветак, якія ўпрыгожаць кветнікі нашага горада. Неўзабаве МЗЗ атрымае 25-гектаровы палетак ў Дайлідах.

На здымку: Надзя Дуброўска і А. Рогаля садзяць кветкі.

Фото і тэкст І. Р.

«Ніва» памагла.

Сумнае двухгоддзе

Пад такім загалоўкам у 8 (52) нумары «Нівы» была надрукавана інфармацыя, у якой гаварылася аб знішчаным мосце на дарозе Махнатэ — Мора, Гайнаўскі павет.

У адказ на гэтую крытычную інфармацыю Прэзідыум Павятовай рады нарадовай, аддзел комунікацыі ў Гайнаўцы паведамляе рэдакцыю, што крытыка слушная. Справу пабудовы моста ўзята цяпер пад увагу і ў гэтым годзе мост на гэтай дарозе будзе пабудаваны.

М. Х.

Увага! **Увага!**

Ужо ад II квартала г. г. падпіска на „Ніву” будзе каштаваць:

на 3 месяцы 7.20 зл.

Ці ўжо зрабіў падпіску на «Ніву»?

З архіва «Маланкі» *(актуальнае!)*

Ці то — здольны пясняр, Ці то — модны пляткар?

(Каму прысвячаецца, дык той дагадаецца).

Ад зары да зары
Усё сядзяць песняры —
Пішуць песні свае пралетарскія.

Каб-жа іх зразумець,
Тлумача трэба мець —
Без яго яны нам, як татарскія.

Не мажэ ні адзін
Зразумець селянін
Гэтай песні, таксама й рабочыя —

Ці то — здольны пясняр?
Ці то — модны пляткар?
Зразумець не магу, кажу ў вочы я.

Песні ўсё-ж не для мас, —
Іх чытаць — трэба час,
І чытаюць іх толькі аматары.

Яны скажуць падчас:
«Вось дык сплёў выкрутас!
Ну і штучна-ж пляце, ліха матары»...

Згвалчан вобразам змест,
Заяўляе протэст
І ў людзей чытачоў просіць помачы,

А як возьме чытач,
Дык тут зноў хоць ты плач —
Абалдзее саўсім, голаў ломячы.

Уласцівая аргументацыя

Ля царквы ў Беластоку часта можна пачуць адзін характэрны сказ на рускай мове — «Падайце, Хрыста радзі». Гэты сказ суправаджае не менш характэрны жэст рукі. У апошні час ля царквы чуваць іншыя словы—«Вазьміце, Хрыста радзі». Сказ суправаджаецца не менш характэрным жэстам рукі, у якой красуецца «Русский голос». Калі хто не квапіцца, каб узяць газету, — тады малады, прыстойны прапагандыст «рассейвае» яго душэўнае хістанне словамі: — Бяры, бяры, гэта-ж задарма.

Брава! Няма то як уласцівая аргументацыя.

Прахожы

Абое рабое

На лекцыі беларускай мовы настаўнік пытае вучняў:

— Скажыце, хто напісаў паэму «Сымон Музыка?».

Усе маўчаць.

— Мацейчык! ты скажы.

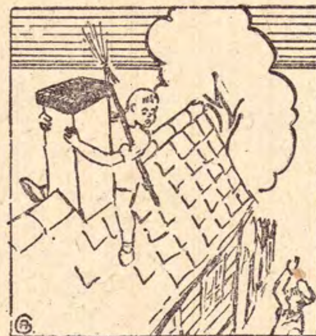
— Дальбо' — гэта не я!

Настаўнік пасля скардзіцца бацьку:

— Ваш сын вельмі тупы: напрыклад, на маё пытанне, хто напісаў «Сымона Музыку» ён адказвае, што гэта не ён...

— Але-ж, пане настаўнік, не вядома, ці ён вінен. Можа і сапраўды гэта не ён напісаў.

Р. З.

— Гэй малы! Што ты там робіш?

— На бусла чакаю! Тата казаў, што ён сёння трайняты прынясе, а мне навошта іх толькі... Я не хачу так многа!..

ЖАРТ

— Колькі табе год, Івасік?

— Восем. Было-б дзевяць, ды я год прахварэў.

Кемлівы Ваня

Сабралася маці ісці на работу і гаворыць Ваню:

— Прагаладаешся без мяне — паясі кашы з малаком. Каша ў печы, малако ў склепе.

Пагуляў, пагуляў Ваня, захацеў есці. Дастаў з печкі гаршчок, з'еў лыжку кашы і пабег у склеп, сербануў са жбана і пабег у хату. З'еў лыжку кашы — і зноў у склеп. Сербануў малака — зноў у хату пабег...

Так да самага вечара і бегаў.

Парады маладым

Вядома, сваімі радамі я не памагу тым, якім ззянне сонца прысланіла мілая. Усім апошнім, мае парады могуць спатрэбіцца.

Жаніцца ці не — гэта сур'ёзнае пытанне, над якім трэба добра падумаць. Калі вы яшчэ не пастанавілі жаніцца, сваёй даме сэрца прапановы не зрабілі — то лепш пачакайце. А калі да жаніцьбы папіхаюць вас жыллёвыя ўмовы, а выбраная вамі дама мае ўласны дом — тады ўніклiва разгледзьце кватэру, ці там няма сырасці і можаце жаніцца з маім благаславенствам. На наш памяшкальны аддзел не глядзіце. У вас барада адрасце да пупа, пакуль дастанеце там ордэр на кватэру.

Калі ваша мілая не працуе і глядзіць на вас як на каня, тады Божа барані вас, не думайце жаніцца. Прахадзіць цэлае жыццё ў хамуце — не вельмі прыемна. А калі вам пенсіі не хопіць, а ваша мілая мае добрую пасаду ў ГС, або ў сталовай ПСС — тады спяшайце жаніцца, каб хто іншы вас не папярэдзіў.

Наогул, калі можаце, то пачакайце да канца пяцігадовага плана. Калі нашы жыццёвыя ўмовы палепшацца, — тады і сямейнае жыццё будзе больш прыемнае. Жонка не будзе з вывешаным языком бегчы са службы дахаты і адной рукой гатаваць абед, а другой няньчыць дзіцё. І абед тады будзеце своечасова мець штодня, а без зямельнай ялы і завоблачнае каханне хутка засыхае.

Не забывайце — каханне — штука далікатная, калі згасне, то ніякай запалкай яе ізноў не распаліце.

Дзядзька Лявонь

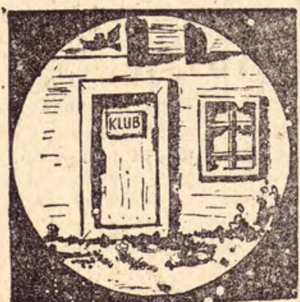
АГАФОН АБРОТКА СМЯЕЦЦА

Агафон узяў лунету
Мо' глядзіць на канец свету?
Так цікава назірае.
(Мы вам вобраз адкрываем).

Есць! — Ля мікрафона,
Канцэрт надаюць вароны —
Назбіралась птушак укола...
Што гэта, дом ці стадола?

Паглядзіце, стаіць зруб,
А на дзверах піша — «клуб»
Дах ёсць толькі ва ўспаміне
Так дабро грамадства гіне.

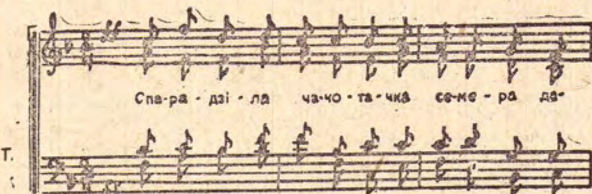

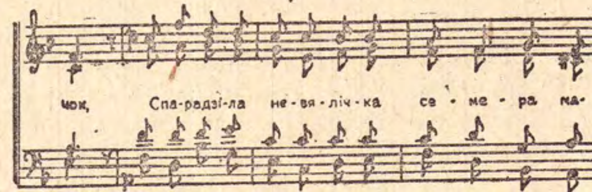
Агафон уключае кропку;
— Трансліруем праз Нязбодку,
Усіх вiншуем слухачоў —
Мы, вароні хор з — Цянькоў!

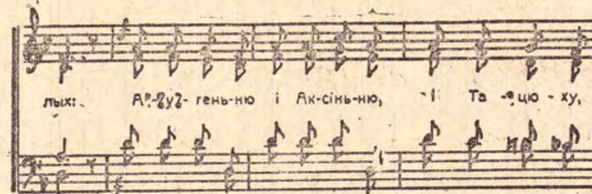
ЧАЧОТАЧКА
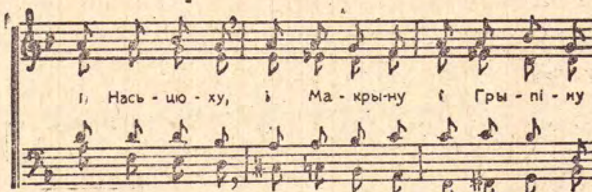
Борзда
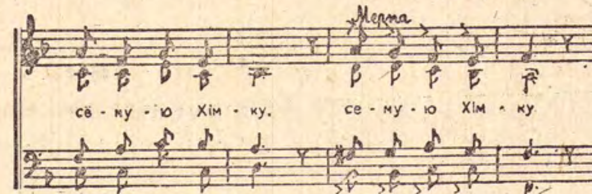
Народ. зборн. А. Грыневіча
Гарм. К. Галкоўскага

Спарадзіла чачотачка семера дачок,
Спарадзіла невялічка семера малых:

Аўгенню і Аксінню,
І Тацюху, і Насцюху,
І Макрыну, і Грыпіну,
Сёмую Хімку,
Сёмую Хімку.

Спарадзіўшы і ўзрасціўшы, замуж аддала,
Спарадзіўшы і ўзрасціўшы, замуж аддала:

Аўгенню за Мірона,
А Аксінню за Сапрона,
А Тацюху за Дзяміда,
А Насцюху за Спірыда,
Радзівону — Макрыну,
А Хрытону — Грыпіну, —
Хімку за Кузьму.

Як пачала чачотачка пасаг выдаваць,
Як пачала невялічка ўсім надараць:

Аўгенні — кажушок,
А Аксінні — хвартушок,
А Тацюсе — палёнкі,
А Насцюсе — суконкі,
А Макрыне дзве кошкі,
А Грыпіне панчошкі,
Хімцэ падвязкі,
Хімцэ падвязкі.

Развязка лагагрыфа з 6 нумара „Нівы"

1) апарат, 2) вянок, 3) мацунак, 4) цьміць, 5) удава, 6) узрыў, 7) нэаліт, 8) рысунак, 9) пятно, 10) столік

Развязка: «ПЯЦЬДЗЕСЯТ НУМАРАУ «НІВЫ».

Кніжныя ўзнагароды атрымалі:

1) Уладзімір Радзіцкі — Беласток, 2) Яўгені Іванюк — Бельск - Падляскі, 3) Павал Марчук — Целушкі, 4) Янка Семяновіч — Вроцлаў, 5) Алесь Прахороў — Гіжыцка, 6) Мар'я Каляда — Варшава, 7) Янка Самасевіч — Беласток, 8) Рыгор Паўлоўскі — Гайнаўка, 9) Васіль Сэндэрацкі — Шчэцін, 10) Надзя Грыганевіч — Ополе.

Узнагароды высылаем поштай. Р.

Развязкі адгаданкі «8х50» з 7 нумара „Нівы"

1) 20+10+20	2) 20+5+5+20
3) 20+10+20	4) 20+5+5+20
5) 10+20+10+10	6) 20+10+20
7) 20+10+20	8) 10+20+10+10.

Узнагароды атрымалі:

1. Алесь Краўчынскі — Савіны Груд, Гайнаўскі павет,
2. Вера Латышонак — Рыбна Вялікае, Эльблёнгскага павета,
3. Уладзімір Данілюк — Малінікі, Бельскага павета,
4. Мар'я Магусевіч — Аўгустова. Бельскага павета,
5. Кузьма Сакоўскі — Варшава,
6. Анатоль Лабасюк — Слубіцэ над Одрай,
7. Вольга Германюк — Аўгустова,
8. Янка Рубчэўскі — Варшава.
9. Анатоль Тарасевіч — Грудэк,
10. Янка Дзун — Гайнаўка.

Узнагароды высылаем поштай. Р

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

Орган Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы. Адрас рэдакцыі гор. Беласток, вул. Маніфесту Ліпцовага 25, тэл 25-89 Умовы падпіска на 3 месяцы — 7 зл. 20 гр., 6 месяцаў — 14 зл. 40 гр., на год — 28 зл. 80 гр. Konto NBP I Oddz. Miejski Nr 102-7-161 Падпіску прымаюць усе паштовыя ўстановы, пісьманосцы, Выдавецтва РСВ «Праса». Паліграфічнае прадпрыемства ў Беластоку. Т-13